

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ ÚSTAVNÍ ÚPRAVY
PREZIDENTSKÉ FUNKCE A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autor práce: Kateřina Blažková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

Žirovnice 6. května 2014

Kateřina Blažková, v. r.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za věcné rady a cenné připomínky, které mi dával během psaní této práce, a to i přes omezené komunikační možnosti, a za čas, který při tom věnoval konzultacím na dálku.

Dále bych chtěla poděkovat slečně Jitce Zummerové a panu Pavlu Hykyšovi za jejich pomoc a podporu, kterou mi ochotně poskytli ve všech fázích psaní této práce.

Anotace

Primárním cílem této práce je potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že francouzský prezident má v současné ústavní úpravě silnější postavení než ten český. Jejím sekundárním cílem je pak vymezení a specifikace příslušné odborné terminologie.

Předkládaná práce je rozdělena do čtyř základních kapitol, z nichž první dvě popisují prezidentské instituce ze třech aspektů: vzniku mandátu, mandátu samotného a prezidentských pravomocí. První z nich se přitom věnuje České republice, druhá Francouzské republice. Ve třetí, stěžejní kapitole práce, se věnujeme komparaci české a francouzské prezidentské instituce, srovnáváme je přitom ze stejných pohledů, ze kterých jsou popsány v předchozích dvou kapitolách. Navazujeme čtvrtou kapitolou, která se věnuje jazykovému rozboru této oblasti francouzského práva, a to zejména způsobům překladu do češtiny. Je zakončena francouzsko-českým glosářem, který je založen na slovní zásobě celé práce. Práci uzavírá resumé ve francouzštině.

Abstract

The primary goal of this work is to confirm or disprove the hypothesis that the French president has, in the contemporary constitutional framework, a stronger position than the Czech one. Its secondary goal is to define and specify the relevant terminology of this field of law.

This work is divided into four chapters. The first two describe the presidential institution from three different points of view: the creation of their mandates, the mandates themselves and presidential powers. The first one discusses the situation in the Czech Republic; the second in France. The third and principal chapter of this work is dedicated to the comparison of the Czech and the French presidential institution. We compare them to the same viewpoints as described in chapters one and two. The fourth and final chapter analyses the language used in this field of French law, especially with regards to Czech translations. A non-exhaustive glossary of French-Czech vocabulary used in the work can be found at the end of this chapter. The work concludes with a French résumé.

Obsah

Úvod.....	9
1. Česká republika.....	11
1.1. Historie a struktura ústavy	11
1.1.1. Historický vývoj českých ústavních zákonů.....	11
1.1.2. Struktura Ústavy České republiky	13
1.2. Ústavní systém	14
1.3. Popis prezidentské funkce.....	15
1.3.1. Vznik mandátu.....	15
a) Původní způsob volby.....	16
b) Současná úprava	16
1.3.2. Mandát	19
1.3.3. Pravomoci	20
a) Pravomoci absolutní	21
b) Pravomoci s kontrasignací odpovědného člena vlády	23
2. Francouzská republika	26
2.1. Historie a struktura ústavy	26
2.1.1. Historický vývoj francouzských ústavních zákonů	26
2.1.2. Struktura ústavy Francouzské republiky.....	28
2.2. Ústavní systém	29
2.3. Popis prezidentské funkce.....	30
2.3.1. Vznik mandátu.....	30
2.3.2. Mandát	33
2.3.3. Pravomoci	35
a) Pravomoci absolutní	35
b) Pravomoci s kontrasignací odpovědného člena vlády	38
3. Komparativní analýza	41

3.1.	Srovnání vzniku mandátů.....	41
3.1.1.	Způsob konání voleb.....	41
3.1.2.	Průběh voleb	41
3.1.3.	Návrhy kandidatur	42
3.1.4.	Volební kampaně	42
3.1.5.	Financování volebních kampaní	42
3.1.6.	Volební průzkumy	43
3.1.7.	Období konání volby	44
3.1.8.	Vstup do funkce	44
3.2.	Srovnání mandátů.....	45
3.2.1.	Odpovědnost z výkonu funkce	45
3.2.2.	Délka a opakovatelnost.....	46
3.2.3.	Volitelnost.....	46
3.2.4.	Imunita	46
3.2.5.	Ztráty úřadů.....	46
3.2.6.	Náhradní výkon funkcí	46
3.3.	Srovnání pravomocí	47
3.3.1.	Jmenovat a odvolávat členy vlády	47
3.3.2.	Podepisovat zákony	47
3.3.3.	Rozpuštění dolní komory parlamentu.....	48
3.3.4.	Komunikace s parlamentem a vládou	48
3.3.5.	Jmenování členů Ústavní rady/ústavních soudců	48
3.3.6.	Právo veta	49
3.3.7.	Mezinárodní reprezentace.....	49
3.3.8.	Velení ozbrojeným silám	49
3.3.9.	Jmenování	49
3.3.10.	Udělení milosti a vyhlášení amnestie.....	50

3.3.11.	Pravomoci chybějící na francouzské straně	50
3.3.12.	Pravomoci chybějící na české straně.....	50
4.	Rozbor francouzské specifické terminologie.....	52
4.1.	Mezijazykový právní překlad.....	52
4.2.	Rozbor konkrétních problémů při překladu	54
4.3.	Glosář	58
Závěr		60
Résumé.....		62
Použité zdroje a literatura		64
Přílohy.....		67

Úvod

Hlava státu, ať už v podobě krále, prezidenta, či snad sultána, hraje ve společnosti již po staletí symbolickou roli. Je pro národy něčím, k čemu je třeba vzhlížet jako k morální autoritě, a co by mělo být uctíváno. V západní společnosti jsou takto uctívány hlavy dvou typů státního zřízení: království a republiky. Království, která přetrvala dodnes, vychází z dlouholetých tradic a v moderní společnosti se transformovala do podoby konstituční monarchie, ve které je role hlavy státu – monarchy – srovnatelná s rolí prezidenta v parlamentním ústavním systému. Role prezidenta jako takového je pak spojena s republikánským systémem, který byl světu představen až v moderní historii, a logicky navazuje na funkci (zejména absolutního) monarchy přizpůsobenou současným podmínkám státního fungování.

Česká republika, postkomunistická země, která vznikla po pádu železné opony a Francouzská republika, jedna z prvních demokracií, které v Evropě vznikly, jsou bezpochyby historicky velice rozdílně zakořeněné státy. V obou z nich ale dnes panuje moderní demokracie, oba státy jsou suverénní a mají srovnatelné instituce. Ta prezidentská, jež je oku veřejnosti viditelná velice zřetelně, je v obou republikách poměrně významnou institucí. V této práci se budeme věnovat jejímu srovnání z různých hledisek, a to zejména na základě jejího právního ukotvení.

Základním předpokladem této práce je domněnka, že postavení českého prezidenta jako výkonného orgánu je slabší než postavení francouzského prezidenta jako hlavy exekutivní moci. Toto tvrzení vychází z předpokladu, že v čele exekutivní moci České republiky, která funguje na principu parlamentní demokracie, nestojí prezident, ale vláda, čímž prezident ztrácí na svých pravomocích, zatímco v poloprezidentském systému Francie bude mít prezident ve výkonu exekutivní moci významnou roli.

Tato práce bude sledovat dva cíle. Tím prvním bude dokázat či vyvrátit výše popsanou hypotézu, a to metodou komparativní analýzy, přičemž samotná komparace bude provedena následně po popisu jednotlivých aspektů. Druhým cílem této práce potom bude vymezení a specifikace příslušné právní terminologie s popisem problémů nastávajících při jejím překladu.

Problematikou prezidentské funkce se samozřejmě zabývá velké množství literatury, protože ji popisují všechny knihy věnující se ústavnímu právu a politickým institucím. Jako hlavní zdroj čerpaných informací je však vhodné použít práci erudovaných

odborníků jako je Jean Gicquel nebo Philippe Blachère na francouzské straně a Aleš Gerloch či Vladimír Sládeček na straně české. Jako primární zdroj nám však zejména poslouží relevantní platné zákony, a to počínaje u ústav a konče u prováděcích zákonů.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, ve kterých budeme postupovat od deskripce problematiky směrem k její analýze a komparaci. První kapitola bude věnována České republice a její první dvě podkapitoly uvedou problematiku do kontextu. V těch bude popsán ústavní vývoj České republiky, její ústavní systém a struktura současně platné Ústavy. Třetí podkapitola se pak bude zabývat deskripcí samotné prezidentské funkce, tedy zejména jeho pravomocemi, dále způsobem jeho volby a jeho mandátem. Po kapitole o České republice bude následovat kapitola o Republice francouzské, ve které budeme sledovat stejnou strukturu jako v kapitole o České republice, tedy počínaje uvedením problematiky do historického kontextu, popisu ústavního systému a struktury současné platné ústavy v prvních dvou podkapitolách a deskripcí prezidentské funkce ze stejných úhlů pohledu jako v případě České republiky v podkapitole třetí. Za těmito dvěma popisnými kapitolami pak bude následovat kapitola, ve které porovnáme zjištěná fakta. Ve čtvrté kapitole bude proveden rozbor specifické terminologie, a to prostřednictvím česko-francouzského slovníčku specifických pojmů pro tuto oblast právní francouzštiny s komentářem případných problémů nastávajících při překladu. Výsledky práce budou shrnuty v závěru. Veškeré překlady provedené v této práci budou mé vlastní s výjimkami těch, které budou odkázány k externímu zdroji.

1. Česká republika

1.1. Historie a struktura ústavy

V následující podkapitole práce se blíže podíváme na problematiku prezidentské role ve státním organismu, a to v jejím historickém kontextu, který je vypracován na základě Gerlochova Ústavního systému České republiky,¹ a také blíže prozkoumáme strukturu Ústavy České republiky.

1.1.1. Historický vývoj českých ústavních zákonů²

První zmínku o formě ústavního zákona je možno na českém území dohledat ještě za monarchistické formy vlády, a to v Rakousku-Uhersku. Je to císařský patent z 15. března 1848, který přislubuje vydání ústavy. První platná rakouská ústava je vydána 26. února 1861. Tato ústava spolu s těmi, které na ni navazovaly, představovala pokrok v demokratizaci státu, s čímž byly spojeny i reformy v oblasti volebního práva. V důsledku pak bylo v roce 1907 zavedeno všeobecné, přímé, rovné a tajné hlasovací právo do poslanecké sněmovny říšské rady, přičemž aktivní volební právo měli muži starší 24 let.

Se vznikem Československé republiky samozřejmě vzniká i nová republikánská a demokratická ústava, a to v roce 1920. Tato ústava byla inspirována různými předlohami: rakouskou prosincovou ústavou z roku 1867, ústavou francouzské Třetí republiky z ledna 1875, americkou ústavou ze září 1787 a celé části pak byly převzaty z mírových smluv po První světové válce. V čele republiky stál prezident volený nepřímou volbou na 7 let, hraniční věk pro nabytí pasivního volebního práva byl stanoven na 35 let věku kandidáta. Prezidenta nebylo možno zvolit vícekrát než ve dvou za sebou jdoucích volebních obdobích, což bylo omezení, ze kterého byla vytvořena výlučná výjimka pro prvního prezidenta ČSR, Tomáše G. Masaryka. Prezident byl z výkonu své funkce neodpovědný, parlament ho nemohl odvolat a veškeré prezidentské pravomoci týkající se vládní nebo výkonné moci byly s kontrasignací odpovědného člena vlády. Z prezidentských pravomocí citujeme jen některé, např. zastupování státu navenek, vyhlášení válečného stavu, právo veta vůči odhlasovaným zákonům a jmenování a propouštění vlády.

---

¹ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002

² Tamtéž, str. 11-67

³ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 48

Ústava z roku 1920 také přiznává právo volit ženám. Formálně platila až do března 1939 a v úplnosti byla nahrazena až ústavou z roku 1948. Ústavním zákonem č. 330/1938 Sb. z. a n. z 15. prosince 1938 bylo vládě přiznáno právo nahrazovat zákony vládními nařízeními a prezidentovi pak právo vydávat dekrety s ústavní mocí, což jsou úpravy, které jsou v historickém kontextu evidentní. Vznikem Slovenského státu, okupací českých zemí a diktátem z Mnichova přestala československá ústava fakticky platit. Její účinnost byla obnovena až ústavní restitucí, která obnovila právní pořádek a která byla vydána prezidentem Edvardem Benešem 3. srpna 1944 v Londýně.

Cílem Ústavodárného národního shromáždění po volbách v roce 1946, ve kterých relativní většinou zvítězila KSČ, bylo připravit novou ústavu. Při její přípravě však došlo k rozporům ohledně její koncepce: nebylo jasné, zda bude založena na ústavní listině z roku 1920 nebo bude vypracována zcela nová koncepce ústavy. Tento zásadní spor o charakteru státu vyvrcholil v únoru 1948, kdy došlo k převzetí moci Komunistickou stranou Československa. Hned nato v květnu 1948 byla přijata nová ústava Československé republiky, a to v podobě komunistického návrhu, který byl částečně inspirován sovětskou ústavou z roku 1936, ale stále navazoval na Ústavu z roku 1920 (a to zejména ve vztazích mezi Národním shromážděním, prezidentem republiky a vládou).³ Tato ústava byla v roce 1960 nahrazena novou ústavou, která byla upravena ústavním zákonem v roce 1968. Ani jedna z těchto změn však nijak výrazně neupravovala prezidentskou funkci.

Po 17. listopadu 1989, kdy se zhroutil komunistický režim v Československu, začal proces změn, ve kterém bylo cílem naplnění zásad právního státu. Od tohoto data do konce roku 1992 bylo přijato celkem 51 ústavních zákonů. Mezi tyto zákony patřila například i Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 23/1991 Sb., která se posléze stala součástí ústavního pořádku České republiky, nebo ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, který dal vzniku samostatné České a Slovenské republice. Dne 16. prosince 1992 pak byla schválena Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.), která je platná do současnosti.

V historickém kontextu můžeme pozorovat, že role prezidentů republik existujících na našem území nebyla nikdy výrazně silná či vyčnívajících. Republiky zde fungující měly

---

³ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 48

vždy charakter parlamentního ústavního zřízení. Z toho lze vyvodit, že náš předpoklad očekávající spíše slabší postavení českého prezidenta vychází z historického kontextu.

1.1.2. Struktura Ústavy České republiky

Ústava České republiky je součástí ústavního pořádku spolu s Listinou základních práv a svobod (z. č. 2/1993 Sb.) a dalšími ústavními zákony.⁴ Byla schválena 16. 12. 1992, zveřejněna ve Sbírce zákonů ČR pod č. 1/1993 Sb. a v platnost vešla 1. 1. 1993. Dle *Gerlocha*⁵ je Ústava České republiky spolu s Listinou základních práv a svobod nejpodstatnější složkou ústavního pořádku České republiky. Ústava ČR přitom zakotvuje dva základní pilíře českého práva: institucionální strukturu státu včetně základních procesních předpisů ústavního práva a základní práva a svobody českých občanů. Ústava historicky vychází zejména z Ústavy ČSR z roku 1920, jejíž vliv je značný.⁶

Ústava České republiky⁷ se skládá z Preambule a 113 článků, které jsou rozděleny do 8 Hlav. *Preambule* je text, jehož autorem je údajně první prezident České republiky Václav Havel, který podle *Gerlocha*⁸ odkazuje na české tradice a státnost a vyjadřuje českou odhodlanost k budování státu a k jejímu rozvoji směrem ke všeobecně uznávaným moderním hodnotám a ideálům. *Hlava první: Základní ustanovení* je Hlavou Ústavy, která vymezuje základní principy spojené s Českou republikou, např. charakteristiku státu, vymezení území, nezměnitelnost Ústavy, státní občanství, státní symboly, atp. *Hlava druhá: Moc zákonodárná* dává vzniku dvoukomorovému Parlamentu ČR a popisuje zákonodárný proces. *Hlava třetí: Moc výkonná* popisuje instituci Prezidenta republiky, kterou podrobně rozebereme v následujících kapitolách a Vládu ČR odpovědnou Parlamentu ČR. *Hlava čtvrtá: Moc soudní* ustanovuje nezávislé soudy a popisuje jejich fungování. *Hlava pátá: Nejvyšší kontrolní úřad* zakotvuje funkci tohoto speciálního úřadu, který kontroluje hospodaření se státním majetkem a dodržování státního rozpočtu. *Hlava šestá: Česká národní banka* ustanovuje ČNB

---

⁴ Dle odstavce (1), Článku 112 Ústavy ČR: „... ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.“

⁵ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 77

⁶ Tamtéž, str. 77-78

⁷ Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.* Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

⁸ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 78-79

ústřední bankou státu. *Hlava sedmá: Územní samospráva* rozděluje Českou republiku na samosprávné celky, jimiž jsou obce a kraje. *Hlava osmá: Přejídná a závěrečná ustanovení* určuje výklad pojmu ústavní pořádek, zahrnuje derogační klauzuli a vstup Ústavy v platnost.

1.2. Ústavní systém

V moderních ústavních systémech můžeme sledovat významný ústup tendence koncentrovat moc do rukou absolutistického panovníka a nástup aplikace tzv. teorie dělby moci, kterou se rozumí rozdělení moci zákonodárné, výkonné a soudní mezi různé státní orgány, které se navzájem kontrolují.⁹ Způsoby rozdělení těchto mocí mezi různé instituce vyplývají v několik různých ústavních systémech. V České republice je to systém parlamentní.

Parlamentní ústavní systém je podoba ústavního systému, ve kterém mezi sebou státní orgány spolupracují.¹⁰ V tomto systému je vrcholovým orgánem exekutivy vláda, jejíž členové jsou voleni demokraticky na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva a podle principu většiny.¹¹ Vláda odpovídá z výkonu funkce parlamentu, který jí musí vyslovit důvěru.¹² Parlamentu to poskytuje rozhodující moc pro tvorbu a fungování vlády ve státě. Tento systém se opírá o určité hodnoty: princip většiny, všeobecné a rovné volební právo a právo na svobodné volby.¹³ Je v něm možné sloučit funkce poslance a funkce člena vlády.¹⁴

V české Ústavě je stanoven právě takový typ státního fungování. Instituce prezidenta republiky v Ústavě strukturálně spadá pod Hlavu třetí (Moc výkonná), vedle vlády jako kolektivního exekutivního orgánu a státního zastupitelství. Již z tohoto faktu je zřejmé, že prezidentská funkce je vymezena v oblasti exekutivy, a to zejména ve spojení s vládou. Jak *Gerloch*¹⁵ popisuje, česká prezidentská instituce byla odvozena formou vlády a původně i formou volby z typického parlamentního modelu. Se změnou prezidentské volby na formu přímou a možností odvolání ze strany Parlamentu se ale mírně přibližuje prezidentskému modelu. V konečném důsledku se dá ústavní systém

---

⁹ FILIP, Jan a SVATOŇ, Jan. *Státověda*. 5. vyd., 2011, str. 123-124

¹⁰ Tamtéž, str. 124

¹¹ Tamtéž, str. 208-209

¹² Tamtéž, str. 129

¹³ Tamtéž, str. 209

¹⁴ Tamtéž, str. 212

¹⁵ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 191

České republiky specifikovat jako „*parlamentní republika s významným postavením prezidenta republiky.*“¹⁶

Výsledné určení prezidentského postavení v parlamentarismu České republiky odpovídá našemu předpokladu, že prezidentská instituce bude mít ve fungování České republiky spíše slabší význam.

1.3. Popis prezidentské funkce

Ústavní úprava prezidentské funkce samozřejmě zahrnuje různé aspekty. Tím nejdůležitějším jsou prezidentské pravomoci, nedílnou součástí prezidentské instituce je vznik mandátu a samozřejmě také samotný mandát a jeho úprava. V následujících oddílech rozebereme právě tyto úhly pohledu na prezidentský mandát pro Českou republiku.

1.3.1. Vznik mandátu

Vznik prezidentského mandátu si v České republice v posledních letech prošel významnými změnami: z nepřímé volby jsme přešli na způsob přímý. A jak uvádí *Pehe*,¹⁷ mohlo by se zdát, že právě způsob volby může prezidentovi poskytnout silnější nebo slabší postavení, nicméně to tak není: „*Přímá volba tak spíše prezidentům v parlamentních demokraciích dává jen jiný typ legitimacy. V některých svých krocích se mohou odvolávat na skutečnost, že jsou voleni přímo lidem. I v symbolické rovině může být přímá volba vnímána jako více potvrzující roli prezidenta coby hlavy státu a tedy všech občanů.*“¹⁸ V následujícím textu vysvětlíme právě tuto změnu, tedy stručně popíšeme původní systém a posléze ten současně platný. Pro popis této oblasti pochopitelně chybí odborná literatura, protože nový způsob volby je ještě poměrně čerstvou záležitostí, a proto se budeme při popisu současného systému opírat zejména o Ústavu a prováděcí zákon č. 275/2012 Sb., tj. Zákon o volbě prezidenta republiky.

---

¹⁶ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 191

¹⁷ Politický zápisník - Jiří Pehe: O prezidentech a prezidentství. [online]. [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.pehe.cz/Members/redaktor/o-prezidentech-a-prezidentstvi>

¹⁸ Politický zápisník - Jiří Pehe: O prezidentech a prezidentství. [online]. [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.pehe.cz/Members/redaktor/o-prezidentech-a-prezidentstvi>

a) *Původní způsob volby*

Nepřímá volba prezidenta České republiky platila do 8. 2. 2012,¹⁹ kdy Senát schválil novelu ústavního zákona o přímé volbě prezidenta republiky. Nepřímou volbu popisuje *Gerloch*²⁰: prezident byl volen Parlamentem na společné schůzi obou komor, přičemž návrh kandidáta na prezidenta republiky spadal do kompetence poslanců a senátorů. Pro relevantní návrh se muselo shodnout nejméně deset poslanců nebo deset senátorů. Prezidentem republiky se pak stával kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů v obou komorách Parlamentu, a nestalo-li se tak, konalo se druhé kolo volby. Do druhého kola volby pak postupoval kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v Poslanecké sněmovně, a kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v Senátu. V případě většího počtu takových kandidátů se sčítaly obdržené hlasy v obou komorách Parlamentu a postupovali pak ti s nejvyšším počtem takto získaných hlasů. Zvolen byl kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců i senátorů v obou komorách Parlamentu. Pokud nebyl prezident zvolen ani ve druhém kole volby, konalo se třetí kolo, ve kterém kandidát z druhého kola potřeboval získat nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců i senátorů, aby byl zvolen. Nebyl-li zvolen ani v tomto kole, konaly se nové volby.

b) *Současná úprava*

Prezident České republiky je od ústavní úpravy z roku 2012 volen přímou volbou, a současný prezident České republiky *Miloš Zeman* byl v lednu 2013 zvolen právě tímto způsobem. Volbu prezidenta upravují články 56 a 58 – 61 Ústavy a prováděcí zákon č. 275/2012 Sb. Je shrnuta do následující *Tabulky 1*.

---

¹⁹ BÉM, Roman. Přímá volba: Odřikáného chleba největší krajíc. *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/205591-prima-volba-odrikaneh-o-chleba-nejvetsi-krajic/>

²⁰ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 206-207

Tabulka 1: Volba prezidenta České republiky²¹

Oblast vymezení	Jak funguje?
Způsob konání	Tajné hlasování vycházející z všeobecného, rovného a přímého volebního práva.
Průběh volby: první kolo	Zvolen je kandidát, který získal nadpoloviční většinu platných hlasů oprávněných voličů. Pokud takový kandidát není, koná se druhé kolo volby, do kterého postupují nejméně dva kandidáti s nejvyššími počty nasbíraných hlasů, v případě rovnosti hlasů nejúspěšnějších kandidátů postupují do druhého kola všichni kandidáti s touto rovností hlasů.
Průběh volby: druhé kolo	Zvolen je kandidát, který získal nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. V případě, že je takových kandidátů více, konají se nové volby.
Návrhy kandidatury	Kandidáta může navrhnout každý zletilý občan České republiky, bude-li jeho návrh podpořen 50 000 podpisy občanů s právem volit, dále nejméně 20 poslanců nebo nejméně 10 senátorů. Kandidátní listina se předává do rukou Ministra vnitra nejpozději 66 dní přede dnem volby prezidenta.
Volební kampaň	Musí probíhat čestně a poctivě, o kandidátech nesmí být zveřejňovány nepravdivé údaje. V době od 16 dní do 48 hodin před zahájením volby mají zaregistrovaní kandidáti vyhrazeno každý po 5 hodinách vysílacího času v České televizi a Českém rozhlasu. Ve druhém kole je tento vysílací čas omezen na 1 hodinu v ČT a 1 hodinu v ČR v době začínající 4 dny a končící 48 hodin před zahájením hlasování. Vysílací čas je rozdělen rovným dílem.
Financování volební kampaně	Pro financování volební kampaně musí být zřízen volební účet u banky se sídlem na území ČR, na němž se zveřejňuje původ získaných prostředků. Výdaje na volební kampaň nesmí přesáhnout 40 000 000 Kč včetně DPH, potažmo 50 000 000 Kč včetně DPH, účastnil-li se kandidát obou kol volby. Údaje o financování volebních kampaní jsou do 60 dní od vyhlášení výsledků volby zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup, tj. na internetových stránkách.
Právo volit	Občané České republiky, kteří dosáhli věku 18 let.

²¹ Vypracováno na základě: Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.* Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, Článek 56 a 58-61 a Zákon o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky). In: *275/2012 Sb.*, 2012. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-275>, § 21 odst. 3, § 24 odst. 1 a 2, § 27 odst. 1, § 35 a § 36

Oblast vymezení	Jak funguje?
Volební průzkumy	Nesmí být zveřejňovány od počátku třetího dne předcházejícího volbě až do ukončení hlasování.
Období konání volby	V posledních 60 dnech volebního období úřadujícího prezidenta republiky, nejpozději však 30 dní před jeho uplynutím. Při uvolnění prezidentského mandátu se volba koná do 90 dní. Volbu vyhláší předseda Senátu.
Slib	Prezident republiky složí slib předsedovi Senátu, odmítne-li to prezident republiky, pohlíží se na něj, jako by nebyl zvolen. Tímto slibem vstupuje do funkce.
Vzdání se úřadu	Prezident republiky se může vzdát svého úřadu ve prospěch předsedy Senátu.

Současná forma přímé volby prezidenta České republiky je v evropských podmínkách naprosto běžná. Vychází z všeobecného a rovného hlasovacího práva, v rámci kterého musí být pro řádný průběh voleb zajištěny podmínky odpovídající demokratickým zásadám a spravedlnosti. Proto jsou zvláštním zákonem vymezeny vysílací doby v rozhlase a televizi a ze stejného důvodu je také nutné zajistit transparentnost financování prezidentských kampaní a jejich omezení horní hranicí výdajů. Z podobného důvodu je také zakázáno zveřejňování volebních průzkumů, které mohou významně ovlivnit voličskou základnu v jejím rozhodování. Nový způsob volby tak prezidentovi neposkytuje silnější mandát, ale může veřejnosti poskytnout přinejmenším dojem, že při volbě prezidenta byly dodrženy všechny morální zásady a zejména, že na jejich dodržení dohlédla veřejnost sama.²²

---

²² Hlasy volající po změně způsobu volby prezidenta se začaly ozývat po prezidentských volbách v roce 2008, ve kterých byl těsně zvolen Václav Klaus, a to až v šestém kole prezidentských voleb. Po této volbě se totiž v médiích vyskytovaly pochybnosti o jejím průběhu, a to zejména co se týče ovlivňování jednotlivých poslanců a senátorů. (Zdroj: REPORTÉŘI AKTUÁLNĚ.CZ, Klaus se stal prezidentem. Těsně, po 6 kolech volby., *Aktuálně.cz* [online]., 2008 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/klaus-se-stal-prezidentem-tesne-po-6-kolech-volby/r~i:article:521419/>)

1.3.2. Mandát

Mandát prezidenta České republiky je určen Ústavou. Její jednotlivé články prezidentský mandát vymezují v oblastech prezidentské odpovědnosti, vymezení mandátu samotného, prezidentských práv a imunity, vymezení podmínek ztráty prezidentského úřadu a řešení v případě nutnosti zastupování prezidenta. Obsah těchto článků je přehledně zorganizován do *Tabulky 3*, která je k nalezení níže.

Tabulka 3: Ústavní vymezení mandátu prezidenta České republiky²³

Oblast vymezení mandátu	Jak funguje?
Odpovědnost z výkonu funkce	Prezident není ze své funkce odpovědný, odpovídá za něj vláda (kromě aktů, na něž má prezident pravomoc bez kontrasignace, za tyto není odpovědný nikdo – s výjimkou velezrady).
Délka	Pět let, volební období začíná dnem složení slibu.
Opakovatelnost	Jeden prezident smí ve funkci setrvat maximálně dvě po sobě jdoucí volební období.
Volitelnost	Do prezidentské funkce je zvolitelný každý občan ČR, který má právo volit a dosáhl věku 40 let.
Právo na účast na schůzích Parlamentu a vlády	Na schůzích v obou komorách Parlamentu má prezident právo na svůj požadavek dostat slovo. Od členů vlády může vyžadovat zprávy a může s nimi nebo celou vládou projednávat otázky z jejich pole působnosti.
Imunita	Prezident je po dobu výkonu své funkce chráněn zvláštním typem imunity: je absolutně nestíhatelný pro trestné činy, přestupky a jiné správní delikty s výjimkou povolání k odpovědnosti za velezradu.
Ztráta úřadu	Prezident ztrácí svůj úřad po rozhodnutí Ústavního soudu ve prospěch žaloby podané Senátem se souhlasem Poslanecké sněmovny proti prezidentovi pro velezradu nebo hrubé porušení části ústavního pořádku.
Náhradní výkon funkcí	V případě neobsazení úřadu hlavy státu se rozdělují pravomoci prezidenta mezi předsedu vlády a předsedu Poslanecké sněmovny podle čl. 66 Ústavy.

---

²³ Vypracováno na základě: Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.* Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, Článek 54, 55, 57, 64 a 66; SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 406-416 a 471-482 a GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd., 2002, str. 207-209

Nejproblematictější oblastí mandátu prezidenta České republiky je jeho odpovědnost z výkonu funkce. Za velkou část jeho výkonu je odpovědná vláda, a to prostřednictvím kontrasignace, nicméně za akty, o kterých může rozhodovat svévolně, není odpovědný ani prezident ani vláda, což je poměrně snadno zneužitelné. Délka jeho mandátu vychází z tradice, která byla započata již za První republiky, a velice obdobně funguje i v ostatních státech Evropy, stejně jako skutečnost, že je prezident do mandátu znovu zvolitelný pouze jedenkrát. Jeho role na zasedáních vlády a komor Parlamentu jasně odpovídá zásadám vzájemných kontrol mezi jednotlivými složkami státní moci vycházejících z principu dělby moci. Ochrana prezidenta imunitou je také zcela pochopitelná, protože každý stát potřebuje udržet své státní instituce ve stálosti a kontinuitě. Na druhou stranu je také potřeba neposkytovat prezidentovi přílišnou suverenitu, a proto je omezen dodržováním podmínek Ústavy a obecné státní suverenity, a může na něj popřípadě být podána ústavní žaloba za velezradu. Nevyhnutelně je pak potřeba specifikovat podmínky v případě, že prezidentský mandát zůstává neobsazen. Český prezidentský mandát tak není ani výrazně slabý, ani výrazně silný, v evropských podmínkách je běžný a není nijak výjimečný, což našemu původnímu předpokladu neodpovídá, ale ani neodporuje.

1.3.3. Pravomoci

Jak popisuje ve svém článku „O prezidentech a prezidentství“²⁴ Jiří Pehe, role prezidenta je v demokratických systémech zejména symbolická a prezident často nemá mnoho pravomocí. Ty bývají v parlamentních systémech přeneseny na předsedu vlády, na prezidentovi pak zůstává například vykonávání zahraniční politiky nebo zásahy v případě jinak neřešitelných rozporů mezi vládou a parlamentem. V parlamentním ústavním systému je proto docela dobře možné představit si fungování státu bez prezidentského vlivu, protože jeho kompetence mohou snadno nahradit jiné instituce.

Prezident má v české právní úpravě dva typy pravomocí, jež Gerloch²⁵ rozděluje takto: pravomoci absolutní (bez kontrasignace) a pravomoci s kontrasignační odpovědností vlády. Rozhodnutí, na něž má pravomoc absolutní, může dělat prezident zcela „suverénně“, a naopak ta, na něž má pravomoc s kontrasignací, vyžadují ke své

---

²⁴ Politický zápisník - Jiří Pehe: O prezidentech a prezidentství. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://www.pehe.cz/Members/redaktor/o-prezidentech-a-prezidentstvi>

²⁵ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 194-195

platnosti podle čl. 63 odst. 3 Ústavy ještě „*podpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.*“

a) *Pravomoci absolutní*

Sládeček²⁶ ve svém komentáři Ústavy říká, že absolutní pravomoci prezidenta České republiky jsou takové, které jsou pro funkci prezidenta již tradiční. Jsou vymezeny článkem 62 Ústavy, který dává prezidentovi republiky pravomoci, jež jsou shrnuty níže v *Tabulce 5*. Sládeček na stejném místě popisuje, že tyto výlučné pravomoci jsou v mnoha případech stále ovlivněny mocí předsedy vlády, protože prezidentovi vzniká nárok na jejich uplatnění až na jeho návrh. Dále jsou to podle něj pravomoci, které jsou uplatnitelné až ve chvíli krize vlády, kdy tato neplní svou funkci.

Tabulka 5: Absolutní pravomoci prezidenta České republiky²⁷

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Jmenovat a odvolávat předsedy a další členy vlády, přijímat jejich demise, odvolávat vládu a přijímat její demisi	Prezident jmenuje předsedu vlády (příčemž vychází z výsledku voleb do PS) a na jeho návrh jmenuje a odvolává ostatní členy vlády. ²⁸
Svolávat zasedání Poslanecké sněmovny	Tak, aby první zasedání bylo nejpozději 30. den po volbách.
Podepisovat zákony	Zákon může být vyhlášen, i pokud prezident zákon nepodepíše.
Rozpustit Poslaneckou sněmovnu	Jen ve čtyřech Ústavou stanovených případech (čl. 35 odst. 1).
Jmenovat soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy	Prezident republiky soudce navrhne a jmenuje je až po schválení kandidátů Senátem.
Jmenovat ze soudců Nejvyššího soudu jeho předsedu a místopředsedy	Prezident vybírá z již jmenovaných soudců, není nijak jinak omezen.

²⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 439

²⁷ Vypracováno na základě: Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.* Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, článek 62; SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 439-448 a GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd., 2002, str. 192-201

²⁸ Pravomoc odvolat vládu nebo přijmout její demisi je v některých případech obligatorní, tj. nezískala-li tato vláda důvěru Parlamentu, zamítla-li Poslanecká sněmovna žádost o vyslovení důvěry nebo nepodala-li vláda demisi, ač tak byla povinna učinit. (Zdroj: SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 441-442)

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Jmenovat prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu	Prezident je vázán návrhy Poslanecké sněmovny.
Jmenovat členy Bankovní rady České národní banky	Prezident jmenuje guvernéra, viceguvernéra a další členy rady na dobu 6 let.
Právo vrátit Parlamentu přijatý zákon, s výjimkou ústavního zákona (= právo veta)	Prezident může vrátit návrh zákona Poslanecké sněmovně spolu s odůvodněním, a to do 15 dnů od předložení zákona k podpisu, nesmí tak učinit u ústavních zákonů. Poslanecká sněmovna může toto veto přehlasovat absolutní většinou hlasů.

*Sládeček*²⁹ neopomíná doplnit tyto pravomoci o ústavní zákon č. 515/2002 o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., který poskytl tehdejšímu prezidentu republiky Václavu Havlovi nekontrasignovanou pravomoc vyhlásit referendum v otázce přistoupení České republiky k Evropské unii.

De facto nejdůležitější ústavní pravomocí prezidenta republiky je pravomoc jmenovat a odvolávat předsedy a další členy vlády, přijímat jejich demise, odvolávat vládu a přijímat její demisi. Tato pravomoc je uplatněna v období politických změn nebo krizí, a v této době je role prezidenta republiky výrazně významnější než jindy.³⁰

Z celkového počtu deseti prezidentských pravomocí, které nepodléhají kontrasignaci, jich je pouze šest neomezeno nějakou další podmínkou a jsou vskutku výhradními pravomocemi prezidenta České republiky. Tendence prezidentskou pravomoc spíše

²⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 439-440

³⁰ Prezident republiky by měl dle ústavních zvyklostí při odstoupení či odvolání vlády během volebního období jmenovat nového předsedu vlády v souladu s relevantním výsledkem posledních voleb do Poslanecké sněmovny.

Tyto ústavní zvyklosti byly dodržovány za vlády prezidenta Václava Klause, jako například v roce 2005, kdy po odstoupení předsedy vlády Stanislava Grosse ještě toho dne jmenoval nového předsedu vlády Jiřího Paroubka, stejně jako nové členy vlády bez toho, aby nového premiéra pověřoval sestavením vlády. (Zdroj: SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 441)

Současný prezident České republiky Miloš Zeman se však ústavním zvyklostem vymaňuje a po rezignaci premiéra Petra Nečase v červnu 2013 nejmenoval novým předsedou vlády zástupce strany s nejlepším výsledkem v posledních volbách do Poslanecké sněmovny, ale jmenoval „vládu odborníků“, do jejíhož čela postavil Jiřího Rusnoka. Tato vláda následně nezískala důvěru Parlamentu a po podání demise byla pověřena vykonávat svou funkci až do příštích voleb do Poslanecké sněmovny, které se konaly v říjnu 2013. (Zdroj: Rusnokova vláda důvěru nezískala, už v říjnu budou nové volby. KOPECKÝ, Josef. *Idnes.cz* [online]. 7. 8. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rusnokova-vlada-neziskala-duveru-poslancu-f28-/domaci.aspx?c=A130807_152816_domaci_kop)

omezit než posílit, je jasně zřetelná, stejně jako snaha jeho instituci kontrolovat a regulovat za pomoci ostatních institucí, což je mechanismus plně odpovídající principu dělby moci. Sklon neposkytovat prezidentovi silné pravomoci je typický pro parlamentní ústavní systém, a tak zcela odpovídá našemu předpokladu, že prezidentovo postavení bude v České republice poměrně slabé.

b) Pravomoci s kontrasignací odpovědného člena vlády

Odpovědnost za rozhodnutí prezidenta, ke kterým je nutný spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, nese vláda. Gerloch³¹ zdůrazňuje, že právě tato nutnost spolupodpisu je důsledkem toho, že vláda je odpovědná za činnost prezidenta republiky. Kontrasignované pravomoci prezidenta jsou determinovány v článku 63 Ústavy, přičemž odst. 1 obsahuje taxativní výčet jeho pravomocí a odst. 2 doplňuje tento výčet o možnost doplnit pravomoci z odst. 1 o pravomoci stanovené zákonem. Tyto shrnuje *Tabulka 7*, ve které věnujeme pozornost zejména pravomocem vyjmenovaným v odstavci 1 citovaného zákona, méně pak pravomocem vycházejícím z odstavce 2.

Tabulka 7: Pravomoci prezidenta České republiky s kontrasignací³²

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Zastupovat stát navenek	Kontrasignace není potřeba v případě prezidentských projevů, nejedná-li se o závazná rozhodnutí.
Sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy; jejich sjednávání může přenést na vládu nebo na její členy (po jejím souhlasu)	Prezident Václav Havel rozhodnutím č. 144/1993 Sb. dne 28. dubna 1993 přenesl sjednávání mezinárodních smluv na vládu, s výhradou rozhodnutí o sjednání konkrétní smlouvy a s výjimkou smluv schvalovaných Parlamentem podle čl. 49 Ústavy, toto rozhodnutí stále platí.
Vrchní velitel ozbrojených sil	Prezident je vrchním velitelem Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráže. Rozhodnutí prezidenta republiky týkající se Armády ČR podléhají kontrasignaci předsedy vlády (ministra obrany).

³¹ GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd. 2002, str. 195, pozn. 3

³² Vypracováno na základě: Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.* Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, Článek 63; SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 457-466 a GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky*, 4. vyd., 2002, str. 201-205

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Přijímat vedoucí zastupitelských misí	V souladu s Vídeňskou úmluvou o diplomatických stycích (zákon č. 157/1964 Sb.) přijímá prezident vedoucí zastupitelských misí v souvislosti s jejich nástupem do funkce, v průběhu mise a před jejím ukončením, a to ve spolupráci s ministrem zahraničních věcí ČR.
Pověřovat a odvolávat vedoucí zastupitelských misí	Tzn. jmenování velvyslanců, kteří jsou prezidentovi doporučení vládou na základě návrhu ministra zahraničí. Kontrasignuje jej předseda vlády. Stejným způsobem probíhá jejich odvolávání.
Vyhlašovat volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu	Prezident vyhlašuje volby nejpozději 90 dnů před jejich konáním v souladu se Článkem 17 Ústavy.
Propůjčovat a udělovat státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán	Na návrhy Poslanecké sněmovny, Senátu a vlády, jimiž není prezident vázán; propůjčit nebo udělit státní vyznamenání může i nenavržené osobě.
Jmenovat a povyšovat generály	Tuto pravomoc prezident vykonává na návrhy vlády, a to z titulu svého postavení v čele ozbrojených sil.
Jmenovat soudce	Prezident jmenuje všechny soudce soudů ČR na časově neomezenou dobu. Tato pravomoc se nevztahuje na jmenování soudců, které jmenuje bez kontrasignace podle Článku 62, písm. e) a f) Ústavy.
Nařizovat, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo	Amnestijní právo, které prezidenti tradičně využívají u příležitosti významných událostí (tradičně po svém zvolení).
Udělovat amnestii	Amnestie jako hromadný akt: prezident v rozhodnutí promíjí zahájení výkonu trestu nebo jeho samotný výkon obecně určité skupině osob (dle věku, výše trestu atp.).
Vykonávat pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon	Např. pravomoc jmenovat vysokoškolské profesory na návrh rady vysoké školy podaný prostřednictvím příslušného ministerstva, vyhlašování všeobecných voleb do obecních zastupitelstev.

Z množství prezidentských pravomocí, které jsou v poměrně velké míře omezeny kontrასignací, můžeme vyvodit, že pravomoci prezidenta nejsou příliš silné. Navíc jsou v mnoha případech významně omezeny právě v momentě, kdy by se prezident mohl dostat k významným právům, příkladem může být oslabení jeho postavení v čele Armády ČR, kde jsou ta nejdůležitější rozhodnutí přenesena na jiné orgány.³³ Jeho nejvýznamnější kontrასignovanou pravomocí tak zůstává pravomoc reprezentovat stát navenek, kdy se mu dostává moci vystupovat jménem republiky a jednat tak se zástupci států při oficiálních návštěvách naší republiky. I tato část našeho popisu tak odpovídá počáteční hypotéze.

V současné době také začínají práce na změně Ústavy, které mají prezidentské pravomoci zpřesnit. To se děje na základě faktu, že současný a předchozí prezident se neostýchali využít nepřesností v Ústavě, kdy například *Václav Klaus* odmítal jmenovat soudce nebo chtěl určovat zahraniční politiku státu, *Miloš Zeman* pak zdržoval a komplikoval vznik nové vlády v roce 2013. Změnit se tak má způsob výběru členů do bankovní rady ČNB, má být upřesněno jmenování ministrů a premiéra a navrhuje se také, aby prezident měl pouze jeden pokus na jmenování předsedy vlády. Práce na těchto změnách však teprve začínají: Ústava je rigidní předpis, a proto musí být tyto změny důkladně promyšleny, protože případné chyby by nebylo lehké změnit.³⁴

---

³³ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 458-459

³⁴ TABERY, Erik. Za pravidla jasnější: Chystá se omezení pravomocí hlavy státu. *Respekt*. 2014, XXV, č. 11, s. 16.

2. Francouzská republika

2.1. Historie a struktura ústavy

Stejně jako v podkapitole popisující kontext prezidentské funkce v České republice, i v této prozkoumáme naši problematiku ve francouzských podmínkách v širších souvislostech, a to v souvislostech historických, jejichž vypracování se bude opírat zejména o dílo *Jean Gicquela*³⁵ a *Michela Perottina*,³⁶ a dále v souvislostech, které určuje ústavní systém Francouzské republiky. Tato deskripce bude uzavřena popisem struktury současně platné francouzské ústavy.

2.1.1. Historický vývoj francouzských ústavních zákonů³⁷

První francouzská ústava z 14. září 1789 je ústava, na které jsou založeny základní principy ústavního a parlamentního práva a na které stojí francouzský státní právní systém,³⁸ její preambulí je Deklarace práv člověka a občana. Tato ústava byla orientována směrem k prezidentskému systému i přesto, že v jejím čele stál král, který byl v tomto politickém režimu hlavou výkonné moci. První ústavou, která zavádí všeobecné volební právo je Ústava z 24. června 1793, tedy Ústava První francouzské republiky, která však nikdy nebyla použita. Po této ústavě byla přijata nová konzervativní ústava, která zavedla direktorium a po ní, v roce 1804, pak následovalo císařství. Po roce 1830 byl prakticky nastolen parlamentní režim, který byl kontrolován buržoazií.

Instituce prezidenta Francie byla vytvořena až s Ústavou Druhé francouzské republiky, tedy s Ústavou ze 4. listopadu 1848. Tato ústava také zavádí instituci zástupců lidu, tedy poslanců, jichž bylo 750, byli voleni na 3 roky všeobecnou volbou a hlasováním po departementech. Prezident byl volen na dobu 4 let a pro to, aby mohl být zvolen, musel být rodilým Francouzem, nikdy nepřijít o francouzské občanství, a muselo mu být nejméně 30 let. V přímých volbách byl prvním francouzským prezidentem zvolen *Louis-Napoléon Bonaparte*. Ministři byli jmenováni a odvoláváni prezidentem, ale

---

³⁵ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013.

³⁶ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005

³⁷ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 441-491 a PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*, Vyd. 1., 2005, str. 22-54

³⁸ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 441

odpovědni Národnímu Shromáždění, což směřovalo parlamentarismus a prezidentské schéma podobně jako to můžeme pozorovat v ústavě z roku 1958³⁹.

*Gicquel*⁴⁰ připisuje významné změny Třetí francouzské republice a zavedení parlamentní republiky ústavou z roku 1875, která ukončila dlouhodobou vládní nestabilitu státu. Mezi lety 1789 a 1870 se totiž vystříдалo na 10 režimů, z nichž nejdelší přetrval 18 let. Po roce 1875 se ustanovuje jeden jediný režim politických institucí, který přetrvává po 65 let a který následně slouží jako model novým státům z meziválečného období (včetně tehdejšího Československa).⁴¹ Ústava stanovovala ústavní mechanismy, které byly státnímu fungování již dobře známé, tedy dvě komory (Poslaneckou sněmovnu a Senát), neodpovědného prezidenta republiky voleného nepřímou volbou, kterého bylo možné donutit k podání demise. Prezident republiky byl v tomto systému volen na 7 let, byl znovuzvolitelný a neměl jiné pravomoci, než ty s kontrasignací. Do roku 1940 se v čele státu vystříдалo 12 prezidentů, během jejichž vlád byla závažným problémem vládní nestabilita (v tomto období Francie poznala celkem 104 vlád) a kritika se snášela zejména na fakt, že prezident nemá dostatek pravomocí⁴². V roce 1940, pak Francie podlehla protivníkovi v Druhé světové válce, což přivedlo ke konci také Třetí francouzskou republiku.

Podle *Gicquela*⁴³ je období mezi lety 1940 a 1944 obdobím, které popíralo existenci právního státu a kdy je možno pozorovat diktaturu výkonné moci. Ústavním zákonem z 10. července 1940 je ustavující moc přidělena *maršálovi Pétainovi* a až do dubna 1942, kdy je jeho moc opět částečně omezena, je veškerá zákonodárná i výkonná moc svěřena do rukou prezidenta. V srpnu 1944 je pak ustavena prozatímní vláda *generála de Gaulla*. Tato prozatímní vláda následně rozhoduje o svolání prvního referenda, které má rozhodnout o ústavním vývoji, tedy mezi možnostmi návratu k ústavě z roku 1875, volbou zřídit ústavodárný sbor s omezenými pravomocemi a volbou zřídit ústavodárný sbor s neomezenými pravomocemi (tzn. kumulovat veškerou moc do rukou jedné komory). Výsledky referenda ukázaly, že francouzský lid si přeje novou ústavu a do

---

³⁹ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 459

⁴⁰ Tamtéž, str. 466

⁴¹ Tamtéž, str. 466

⁴² PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005, str. 34-35

⁴³ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 477

doby, než bude vypracována, vyžaduje, aby orgány veřejné moci měly pouze omezené pravomoci. To znamenalo, že ústava měla být vypracována do 7 měsíců, a po přijetí jejího návrhu měl tento být opět schválen referendem. V říjnu 1946 potom vešla v platnost nová ústava dávající vznik Čtvrté republice. Tato ústava nadále dodržovala parlamentní režim, ten se však přeměnil na jednokomorový a prezident v ní přišel o některé pravomoci ve prospěch vlády, která byla odpovědná parlamentu. Tomuto politickému režimu byl ale učiněn konec brzy po jeho zavedení, a to zejména z důvodu nutnosti vyřešení alžírské krize. Dne 4. října 1958 byla zavedena nová ústava zakládající Pátou republiku. Tato ústava je platná do současnosti.

Ve francouzské ústavní historii můžeme pozorovat různé tendence: na počátku pokusy o významnou roli prezidenta přirozeně navazující na roli krále, načež přichází úplné odvrácení od této myšlenky směrem k parlamentarismu. Vidíme tak, že současná poměrně významná role prezidenta se nevyvinula z hlubokých historických kořenů, ale spíše z momentální situace a potřeb státu. Přestože tato skutečnost neodporuje naší počáteční hypotéze, ani jí zcela neodpovídá.

2.1.2. Struktura ústavy Francouzské republiky

Ústava Francouzské republiky ze 4. října 1958 je součástí ústavního pořádku spolu s Deklarací práv člověka a občana z 26. srpna 1789, s Preambulí ústavy z 27. října 1946 (Ústava Čtvrté republiky) a s Chartou o životním prostředí 2004,⁴⁴ na tyto tři další součásti ústavního pořádku se odvolává ve své Preambuli. Tato ústava organizuje orgány veřejné moci, definuje vztahy mezi nimi a jejich role. Od doby, kdy vešla v platnost, byla již 24krát upravena různými ústavními zákony.⁴⁵

Ústava Francouzské republiky⁴⁶ má v současné podobě 89 článků, které jsou rozděleny do 16 Hlav. *Preamble* se odvolává na ostatní části ústavního pořádku, čímž se odvolává i na principy státní svrchovanosti a vazbu na Deklaraci práv člověka a občana. *Hlava první: o státní suverenitě* vymezuje státní symboly, všeobecné a rovné volební

---

⁴⁴ V originále: „*la charte de l'environnement de 2004*“, Legifrance: Le service public de la diffusion du droit. [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution>

⁴⁵ La constitution. Legifrance: Le service public de la diffusion du droit [online]. 2014 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution>

⁴⁶ Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>

právo a právo zakládat politické strany. *Hlava druhá: Prezident republiky* zakotvuje funkci prezidenta a bude blíže analyzována v následujících kapitolách. *Hlava třetí: Vláda* determinuje vládu s omezenými pravomocemi odpovědnou parlamentu a inkompatibilitu členů vlády. *Hlava čtvrtá: Parlament* ustanovuje dvoukomorový parlament (Národní shromáždění + Senát), dále např. délku a podmínky mandátu členů parlamentu, jejich imunitu atp. *Hlava pátá: Vztahy mezi parlamentem a vládou* vymezuje oblasti, které mohou být upraveny zákony, popisuje zákonodárný proces, dále pak vymezuje vztahy a pravomoci vlády a parlamentu v různých ohledech. *Hlava šestá: Mezinárodní smlouvy* opravňuje prezidenta republiky k vyjednávání a ratifikaci mezinárodních smluv a upravuje podmínky tohoto jednání. *Hlava sedmá: Ústavní rada* zakotvuje instituci Ústavní rady a stanovuje podmínky jejího fungování. *Hlava osmá: Soudnictví* determinuje instituci Nejvyšší soudcovské rady, která zajišťuje veškerou soudní moc státu. *Hlava devátá: Nejvyšší soud* vymezuje instituci Nejvyššího soudu. *Hlava desátá: O trestní odpovědnosti členů vlády* určuje imunitu členů vlády. *Hlava jedenáctá: Rada ekonomická, sociální a životního prostředí* stanovuje konzultační radu v oborech ekonomie, sociálního a životního prostředí. *Hlava dvanáctá: Veřejný ochránce práv* zajišťuje funkci francouzského ombudsmana. *Hlava třináctá: Územní samosprávné celky* rozděluje Francouzskou republiku na správní celky. *Hlava čtrnáctá: O frankofonii a asociačních dohodách* vymezuje státní solidaritu vůči frankofonním státům. *Hlava patnáctá: O Evropské unii* zavazuje Francouzskou republiku k podílení se v Evropské unii a vymezuje podmínky fungování v rámci této instituce. *Hlava šestnáctá: O revizích* určuje možnosti revize současné ústavy.

2.2. Ústavní systém

Přestože ústava z roku 1958 ustavující pátou Francouzskou republiku zavádí režim parlamentní, je o 4 roky později pozměněna ústavní reformou, která představuje přímou volbu prezidenta republiky⁴⁷ a posouvá tak původní francouzský parlamentní systém blíže k tomu prezidentskému. Prezident se tímto posunem stává zástupcem a strážcem národní suverenity, výkonnou hlavou vlády a do rukou se mu dostává státní moc.⁴⁸ Tento nový režim bývá často v odborné literatuře nazýván jako „poloprezidentský“ a je popisován následovně: „*Jako poloprezidentský režim se označuje režim, ve kterém je*

---

⁴⁷ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 507

⁴⁸ Tamtéž, str. 507 (z proslovu Léona Bluma)

*přímo zvolený prezident vybavený silnými pravomocemi, předseda vlády a vláda odpovídající za svou činnost v poslanecké sněmovně.*⁴⁹

Postavení francouzského prezidenta je silnější, ale je silně závislé na osobě hlavy státu, stejně jako na potřebě podpory vládnoucí většiny.⁵⁰ Pokud toto nenastane, pak vzniká riziko jakési politické rivality mezi prezidentem a vládou, což je situace, která poprvé reálně nastává v roce 1986 a kterou prezident *François Mitterand* nazývá kohabitací.⁵¹ Tento pojem by se dal vysvětlit jako instituční soužití mezi prezidentem a předsedou vlády a jejich schopnost spolupracovat i přes protilehlé politické názory. Od roku 1986 se případ kohabitace ve Francii ještě několikrát opakoval a byl řešen různými způsoby.

Postavení francouzského prezidenta je podle ústavního systému posíleno, což odpovídá našemu základnímu předpokladu. Je však závislé na dalších okolnostech, počínaje osobností prezidenta a konče podporou vládnoucí většiny. Více nám odhalí podrobnější zkoumání jeho pravomocí.

2.3. Popis prezidentské funkce

Prezidentská funkce je ve Francii komplexní a promyšlenou institucí. Jak již výše zmiňujeme, jejím právním určením se zabývá Hlava II Ústavy Francouzské republiky ze 4. října 1958. V následujících řádcích se budeme detailněji věnovat těm aspektům jeho funkce, které jsou pro její výkon nejzásadnější, tedy pravomocemi prezidenta, způsobem jeho volby a úpravou jeho mandátu.

2.3.1. Vznik mandátu

Volba prezidenta je na francouzské straně volbou přímou již od roku 1962 a od svého založení se konala již devětkrát.⁵² Je to jediná volba, která je upravena francouzskou ústavou, a to konkrétně ve člancích 6 a 7, dále je upravena prováděcím zákonem č. 2006-404 z 5. dubna 2006⁵³ a dalšími prováděcími zákony. Shrnutí volby prezidenta republiky ve Francii můžete najít níže v *Tabulce 2*.

---

⁴⁹ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005, str. 79, pozn. 2

⁵⁰ Tamtéž, str. 79

⁵¹ Tamtéž, str. 90

⁵² BLACHÈRE, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 84

⁵³ Francie. LOI organique n° 2006-404 du 5 avril 2006 relative à l'élection du Président de la République. In: 2006-404. 2006. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000424624&dateTexte=&categorieLien=id>

Tabulka 2: Volba prezidenta Francouzské republiky⁵⁴

Oblast vymezení	Jak funguje?
Způsob konání	Tajné všeobecné přímé hlasování.
Průběh volby: první kolo	Prezident je zvolen, pokud získá nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. Pokud takový kandidát není, koná se druhé kolo volby, a to čtrnáctý následující den. Do druhého kola volby postupují ti dva kandidáti, kteří nasbírali nejvyšší počet hlasů v prvním kole.
Průběh volby: druhé kolo	Zvolen je ten kandidát, který získá nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů.
Návrhy kandidatury	Kandidaturu předkládá kandidát sám, musí být ale podpořena 500 podpisy občanů s volební mocí ⁵⁵ z nejméně 30 departmentů, přičemž z jednoho departmentu nesmí být více než 10 % těchto podpisů. Jsou následně zveřejněny v Úředním věstníku. Spolu s podáním kandidatury musí kandidát odevzdat také majetkové přiznání. Oba dokumenty musí odevzdat nejpozději do 14 dní před vyhlášením volby.
Volební kampaň	Francouzské právo určuje trvání oficiální volební kampaně: začíná 14 dní před zahájením prvního/druhého kola volby a končí v její předvečer, a to o půlnoci. Kandidátům jsou zajištěny rovnou měrou minimální výleповé plochy. Co se týče audiovizuální komunikace, její rozvržení musí být mezi kandidáty spravedlivé a rovnoměrné, na což dohlíží <i>Vrchní audiovizuální rada</i> . ⁵⁶
Financování volební kampaně	Kandidát na post prezidenta republiky je povinen založit si volební účet, na kterém jsou zaznamenány všechny příjmy a výdaje, a to 1 rok před

⁵⁴ Vypracováno na základě: Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>, Článek 6 a 7; BLACHER, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 84-89; GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 562-574 a LA DIRECTION DE L'INFORMATION LÉGALE ET ADMINISTRATIVE, Comment est financée une campagne électorale ? : Comment devient-on président de la République ?, *La vie publique: Au cœur du débat public* [online]. 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/institutions/fonctionnement/president-republique/comment/comment-est-financee-campagne-electorale.html>

⁵⁵ Občané s volební mocí jsou „politicky aktivní občané“, tedy poslanci, senátoři, evropské poslanci, regionální a obecní radní, starostové a předsedové obecních sdružení (v originále: „intercommunalités“).

⁵⁶ v originále: „Le Conseil supérieur de l'audiovisuel“

Oblast vymezení	Jak funguje?
	zahájením hlasování. <i>Národní komise volebních účtů a politického financování</i> ⁵⁷ kontroluje tyto účty. Výdaje na volební kampaň nesmí přesáhnout 16,8 milionu € pro kandidáty účastníci se pouze prvního kola a 22,5 milionu € pro kandidáty účastníci se obou kol volby.
Státní příspěvek na financování kampaně	Po zveřejnění kandidátní listiny stát převede na účet každého kandidáta 153 000 € jako zálohu na proplacení volebních nákladů. Kandidátům účastnícím se prvního kola volby, kteří získali méně než 5 % odevzdaných hlasů je státem proplaceno 4,75 % z částky určující horní hranici výdajů a těm, kteří získali více než 5 % odevzdaných hlasů je vyplaceno 47,5 % ze stejné částky. Pro kandidáty účastníci se druhého kola to je 47,5 % z částky určující horní hranici výdajů pro kandidáty účastníci se obou kol volby. Státní příspěvek není přiznán kandidátům, kteří nerespektovali horní hranici pro financování volební kampaně. ⁵⁸
Volební průzkumy	Zveřejňování volebních průzkumů je povoleno do dvou dní předcházejícím zahájení hlasování.
Právo volit	Svéprávní francouzští občané starší 18 let, kteří jsou zapsáni na voličských seznamech.
Období konání volby	Volbu vláda vyhláší nejpozději 20 dní a nejdříve 35 dní před koncem volebního období úřadujícího prezidenta. V případě uvolnění prezidentského úřadu se volba koná nejdříve 20 dní a nejpozději 35 dní po tomto uvolnění.
Vstup do funkce	Nově zvolený prezident vstupuje do funkce aktem vyhlášení výsledků Ústavní radou.
Prodloužení / zkrácení volebního období	Volební období úřadujícího prezidenta může být prodlouženo o dobu, o kterou je prodloužena volba následujícího prezidenta nebo zkráceno v případě, že byl následující prezident zvolen před vypršením volebního období toho stávajícího a výsledky této volby byly vyhlášeny Ústavní radou.

⁵⁷ v originále: „*La Commission nationale des comptes de campagnes et des financements politiques*“

⁵⁸ To se stalo v roce 2012 kandidátovi na prezidenta Nicolasi Sarkozymu, který podle *Národní komise volebních účtů a politického financování* přesáhl limit výdajů na volební kampaň. (Zdroj: PERRAULT, Guillaume. Les Sages rejettent le compte de campagne de Sarkozy. *Le Figaro* [online]. 2013, 2013-07-04 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/politique/2013/07/04/01002-20130704ARTFIG00451-les-sages-rejettent-le-compte-de-campagne-de-sarkozy.php>)

Francouzská prezidentská volba si během své dlouholeté historie již prošla mnoha obtížemi. I to je důvod, proč je právně zakotvena kromě ústavy ještě mnoha dalšími prováděcími zákony a je poměrně detailně promyšlena. Jedním z nich je například úprava podmínek v případě, že jeden z kandidátů během voleb zemře, jako se to stalo v případě prezidenta *Georgese Pompidoua* v roce 1974.⁵⁹ Francouzská volba prezidenta má jako taková několik zajímavých aspektů: opření kandidatury o hlasy politicky aktivních občanů, zajištění rovnosti času na vyjadřování v médiích během kampaní či finanční pomoc státu. Tyto aspekty se dále rozvedeme v následující kapitole věnující se komparaci. Vznik francouzského prezidentského mandátu však prezidentovi neposiluje ani neoslazuje mandát, což s naším původním předpokladem zcela nesouhlasí.

2.3.2. Mandát

Mandát francouzského prezidenta je stejně jako ten český vymezen ústavou, a to i ve stejných oblastech, tedy odpovědnosti prezidenta, jeho imunity, vlastností mandátu, sesazení hlavy státu a jeho případné následky. V následujících řádcích všechny tyto aspekty rozebereme podrobněji a shrneme je do *Tabulky 4*. Následně se budeme blíže věnovat oblasti prezidentské odpovědnosti, která je ve francouzských podmínkách poměrně specifická.

Tabulka 4: Ústavní vymezení mandátu prezidenta Francouzské republiky⁶⁰

Oblast vymezení mandátu	Jak funguje?
Odpovědnost z výkonu funkce	Prezident není z výkonu své funkce odpovědný. Ve spojitosti s ním můžeme mluvit o odpovědnosti politické (viz komentář níže) a trestní (viz řádek Imunita)
Délka	Pět let
Opakovatelnost	Prezidenta je do funkce možno zvolit nejvýše dvakrát.
Volitelnost	Do funkce prezidenta mohou být zvoleni kandidáti, kteří mají francouzské občanství, musí být starší 23 let a splnit podmínku morální důstojnosti, což je pojem, který není nijak blíže specifikován.

⁵⁹ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 567

⁶⁰ Vypracováno na základě: Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>, Článek 5, 6, 7, 53-2, 67 odst. 2 a 3 a 67 C, BLACHÈRE, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 105-109 a GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 577-584

Oblast vymezení mandátu	Jak funguje?
Imunita	Prezidentský mandát je chráněn imunitou: prezident nesmí být souzen ani svědčit, je nestíhatelný pro trestné činy. Z tohoto omezení pro něj platí dvě výjimky: prezident je odpovědný za své činy před Mezinárodním trestním soudem a druhou výjimkou je proces sesazení prezidenta.
Ztráta úřadu	Proces sesazení prezidenta nahradil dřívější mechanismus „velezrady“. K sesazení může vést prezidentské pochybení v jeho povinnostech, které je nepochybně neslučitelné s výkonem mandátu. Prezidenta soudí parlament, který se schází v podobě Haute Cour. ⁶¹ Aby mohl být prezident souzen před Haute Cour, musí k tomu dát souhlas obě komory parlamentu absolutní většinou.
Náhradní výkon funkcí	V případě neobsazení prezidentského mandátu prezidenta je výkon jeho funkce zastoupen předsedou senátu, který však nemá pravomoci vyhlásit referendum a rozpustit Národní shromáždění. Pokud tyto funkce nemůže vykonávat předseda senátu, přecházejí na vládu.

Co se týče odpovědnosti francouzského prezidenta z výkonu funkce, můžeme mluvit o jeho politické odpovědnosti. Ta je popisována tak, že v případě neúspěchu v parlamentních volbách nebo referendu by měl prezident sám odstoupit. K této politické odpovědnosti se však během celého trvání Páté republiky zavázal pouze prezident *Charles de Gaulle*, který po neúspěšném referendu v roce 1969 ze své funkce odstoupil. Jeho následovníci se nikdy takovým výkladem ústavy neřídili, a tak byly a jsou způsobovány kohabitace.⁶²

Až do roku 2000 byla ve Francii délka prezidentského mandátu sedmiletá. Referendem v tomto roce se rozhodlo o zkrácení mandátu na pět let, jehož motivem bylo zejména sjednocení délky mandátu prezidentského a parlamentního a zároveň sloučení jejich počátků, aby se vyhnuli případným kohabitacím. Bylo však opomenuto na možnost, že by bylo Národní shromáždění během svého volebního období rozpuštěno či mandát prezidenta ukončen dříve, což by samozřejmě vedlo k rozdělení těchto dvou pětiletých období a v důsledku způsobovalo stejné situace jako doposud, tedy ústíci

⁶¹ Dle LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právní slovník*, 2008, str. 79, heslo *Haute Cour de la Justice*, je *Haute Cour de Justice* tzv. Vysoký soud, tj. soudní orgán s pravomocí soudit prezidenta republiky za trestné činy spáchané při výkonu funkce.

⁶² BLACHER, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 106-107

v kohabitace.⁶³ Během diskusí o zkrácení mandátu na pět let byla také zmiňována možnost ponechat délku mandátu na 7 let, avšak bez možnosti jeho opakování. Od této ale bylo upuštěno ve prospěch té současně platné, a to také proto, aby byly napodobeny evropské zvyky.⁶⁴ Francouzský prezidentský mandát tak není ve všeobecné rovině v evropských podmínkách neobvyklý, a neposkytuje prezidentovi ani výraznou výhodu ani výraznou nevýhodu, čemuž náš základní předpoklad ani neodpovídá, ani neodporuje.

2.3.3. Pravomoci

Prezident Francouzské republiky má dva typy pravomocí: pravomoci absolutní a pravomoci podléhající kontrasignaci, které fungují stejným způsobem jako v České republice, tedy ty s kontrasignací podléhají protipodpisu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Touto oblastí prezidentské instituce se zabývají články 8 – 19 francouzské ústavy, přičemž článek 19 vyčleňuje, které prezidentské pravomoci jsou kontrasignované a které ne.

a) *Pravomoci absolutní*

Tyto pravomoci může prezident republiky využít kdykoli ze své vůle, a to díky své rozhodčí funkci, která vychází ze článku 5 francouzské ústavy. *Gicquel*⁶⁵ cituje Michela Debré: „*Prezident nemá jinou pravomoc, než pobízet ostatní moc,*“ tedy vládu, parlament, Ústavní radu a národ samotný. A jak dále popisuje, jsou to právě tyto pravomoci, co definuje prezidentské pole působnosti. Navíc silně závisí na politickém prostředí, které může být nepříznivé zejména v období kohabitace. Absolutní pravomoci francouzského prezidenta jsou vymezeny článkem 8 odst. 1 a články 11, 12, 16, 18, 54, 56 a 61 francouzské ústavy. Jejich syntézu naleznete níže v *Tabulce 6*.

---

⁶³ BLACHÈRE, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 105

⁶⁴ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 578

⁶⁵ Tamtéž, str. 589, v originále: „*Selon Michel Debré, en 1958: le président n'a d'autre pouvoir que celui de solliciter un autre pouvoir.*“

Tabulka 6: Absolutní pravomoci prezidenta Francouzské republiky⁶⁶

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Jmenovat předsedu vlády a přijmout jeho demisi	Závisí na vůli prezidenta, který může zvolit poslance, senátora nebo jiného francouzského občana odpovídajícího politickému složení Národního shromáždění, které se v opačném případě může proti prezidentovu výběru postavit.
Vyhlásit referendum	Je to mimořádný proces přijetí zákona občany. Prezident má pravomoc svolat referendum o přijetí zákonů týkajících se organizace veřejné moci, reforem národních politik v ohledech ekonomie, společnosti a životního prostředí a s nimi souvisejících služeb a ratifikace mezinárodních smluv potenciálně ovlivňujících chod institucí.
Rozpustit Národní shromáždění (NS)	Před rozpuštěním NS musí prezident své rozhodnutí konzultovat s předsedy NS, Senátu i vlády, jejich názory se ale nemusí řídit. Rozpuštěním NS prezident ukončí jeho fungování a musí se konat nové volby. De facto může NS rozpustit kdykoli a z jakéhokoli důvodu. Jediné omezení této pravomoci je vymezeno čl. 12 odst. 4 francouzské ústavy, který říká, že NS nemůže být rozpuštěno v roce následujícím po parlamentních volbách.
Obracet se ke komorám parlamentu s poselstvím	Prezident nesmí vstoupit do prostoru ani jedné z komor parlamentu, proto se k nim obrací s poselstvím, a to dvěma způsoby: ujmutím se slova nebo zasláním zprávy. Běžně po vstupu do funkce, u příležitosti úprav ústavních zákonů nebo oznámení významných zpráv (konec války atp.).
Jmenovat třetinu členů Ústavní rady a jejího předsedu	Jmenuje tři členy Ústavní rady na devět let a jejího předsedu, který má v případě neshody rozhodující hlas.

⁶⁶ Vypracováno na základě: Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>, Článek 8 odst. 1, Článek 11, 12, 16, 18, 19, 54, 56, 61 a 89; BLACHÈRE, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 109-114; GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013, str. 588-606 a PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005, str. 95-100

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Předložit Ústavní radě schválený zákon k přezkoumání jeho ústavnosti	Činí tak před vyhlášením zákona. Tuto pravomoc nemá pouze prezident, ale také předsedové obou komor, předseda vlády, skupina šedesáti poslanců nebo šedesáti senátorů.
Předložit Ústavní radě mezinárodní smlouvu k přezkoumání její ústavnosti	Tuto pravomoc nemá pouze prezident, ale také předsedové obou komor, předseda vlády, skupina šedesáti poslanců nebo šedesáti senátorů.
Mimořádné pravomoci v případě krize	Situace, ve které prezident může uplatnit tyto mimořádné pravomoci, nastává pouze při splnění dvou podmínek, tj. závažné a bezprostřední ohrožení (zda tato situace nastala či ne, hodnotí prezident republiky sám) a narušení řádného fungování ústavních institucí. Při splnění těchto dvou podmínek musí dále prezident respektovat formální podmínky, tj. před uplatněním těchto pravomocí konzultovat situaci s předsedou vlády, předsedy obou komor a Ústavní rady a přečíst národu informační zprávu vysvětlující důvody zavedení této „dočasné diktatury“. V tomto období nesmí být rozpuštěno Národní shromáždění, každé prezidentovo nařízení musí být konzultováno s Ústavní radou a parlament se právoplatně schází.

Francouzskému prezidentovi se dostává absolutních pravomocí, při jejichž využívání může významně ovlivnit chod státu či jeho politiku. Jeho nejdůležitější pravomocí zůstává pravomoc jmenovat předsedu vlády, kterého může i nepřímo donutit k podání demise. Předseda vlády je tak prezidentovi podřízen a nemá žádný prostředek, kterým by se mohl proti prezidentovi právoplatně postavit v otázce národní politiky.⁶⁷ Další silnou zbraní, která je v rukou prezidenta, je pravomoc vyhlásit referendum. To může prezidentovi sloužit jako prostředek, jímž si posílí postavení, ale stejně tak i past na sebe sama, protože v případě, že se za něj lid nepostaví, ztrácí svou silnou pozici.⁶⁸ Pravomocí rozpustit Národní shromáždění znejišťuje prezident pozice poslanců, ti by se tak měli snažit vyhnout se rozpuštění a chovat se politicky slušně a disciplinovaně.⁶⁹ Významné postavení ve francouzském politickém systému prezidentovi poskytují také

⁶⁷ BLACHER, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 111

⁶⁸ Tamtéž, str. 113

⁶⁹ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005, str. 98

mimořádné pravomoci v době krize, kdy se prezident stává jakýmsi „dočasným diktátorem“, a má tak rozhodovací pravomoc. Z těchto faktů můžeme dedukovat, že postavení francouzského prezidenta je poměrně silné, což koresponduje s naším prvotním předpokladem.

b) Pravomoci s kontrasignací odpovědného člena vlády

Druhým typem prezidentských pravomocí jsou výsadní práva, k jejichž uplatnění je potřeba podpory vlády ve formě kontrasignace, což je formalita, která vychází ze samotného principu ministerské odpovědnosti.⁷⁰ Tyto „sdílené“ pravomoci však ve vyjednáváním často působí potíže a *Gicquel*⁷¹ je dokonce nazývá Achillovou patou francouzských institucí. Kontrasignované pravomoci jsou obsaženy ve článku 8 odst. 2 a dále ve člancích 9, 10, 13, 14, 15 a 17 francouzské ústavy. Jejich shrnutí je možné najít níže v *Tabulce 8*.

Tabulka 8: Pravomoci prezidenta Francouzské republiky s kontrasignací⁷²

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Jmenovat a odvolávat členy vlády	Na návrh předsedy vlády
Předsedat Ministerské radě	Prezident předsedá Ministerské radě za účasti vlády. Prezident může odmítnout nebo pozdržet zápis návrhu zákona nebo jmenovacího dekretu do pořadu jednání.
Promulgovat zákony	Prezident-zákonodárce zasahuje pouze na počátku a konci zákonodárního procesu, tj. při zápisu návrhu zákona na pořad jednání Ministerské rady a při jeho promulgaci. Legislativní procedura je uzavřena promulgací zákonů, kterou prezident musí provést do čtrnácti dní po předání definitivně přijatého zákona vládě. Zákon je pak zveřejněn v Úředním věstníku.

⁷⁰ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013, str. 606

⁷¹ Tamtéž, str. 606

⁷² Vypracováno na základě: Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>, Článek 8 odst. 2 a Články 9, 10, 13, 14, 15 a 17; GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013, str. 607-616; BLACHÈRE, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 114-118 a PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1., 2005, str. 100-103

Pravomoc prezidenta	Jak je uplatněna v praxi?
Vracet zákony nebo jejich články k novému projednání (=právo veta)	Prezident může předložit zákony nebo jejich články parlamentu k novému projednání, parlament ho nemůže odmítnout.
Podepisovat nařízení	Nařízení = <i>Les ordonnances a les décrets</i> ⁷³ <i>délibérés en conseil de ministres</i> . ⁷⁴ Prezident je omezen časovým limitem při podepsání <i>ordonnances</i> a může odmítnout podpis <i>décrets</i> , které byly ustanoveny Ministerskou radou.
Jmenovat do vysokých státních funkcí	Jednou závisí na volném uvážení prezidenta, podruhé je povinné, tj. v případech jmenování některých soudců, členů Státní rady, Účetního dvora, vysokoškolských profesorů atd.
Akreditovat velvyslance a mimořádné vyslance	V souladu s Vídeňskou úmluvou o diplomatických stycích z roku 1969 jmenuje velvyslance a mimořádné vyslance speciálními dekrety.
Rozhodovat o státní diplomacii	Prezident vyjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy a je informován o veškerém dění, které by mohlo vést k uzavření mezinárodní smlouvy nepodléhající ratifikaci.
Vrchní velitel ozbrojených sil a Národní obrany	Prezident je oprávněn v souladu s mezinárodním právem spěšně vyslat francouzské jednotky do zahraničí. ⁷⁵ Prezident předsedá nejvyšším radám a komisím národní obrany, může se v tomto ohledu nechat zastoupit předsedou vlády. Může vyhlásit válku, což musí být schváleno parlamentem. Prezident smí přikázat jaderné zkoušky.
Právo milosti a právo vyhlásit amnestii	Prezident má právo upravit podmínky výkonu trestu individuálním osobám, a to dvěma způsoby: komutací (tj. změnou trestu) nebo zkrácením jeho délky. Má také omezené právo amnestie, prezidenti se však od roku 2007 zavazují amnestii nevyhlašovat.

⁷³ Dle LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právní slovník*, 2008 jsou oba výrazy typem nařízení, přičemž *l'ordonnance* je nařízení, kterým se novelizují zákony (str. 49, heslo *décret-loi* a 117, heslo *ordonnance*) a *les décrets* jsou vyhlášky a rozhodnutí vydaná prezidentem republiky nebo předsedou vlády (str. 49, heslo *décret*).

⁷⁴ *les décrets délibérés en conseil des ministres* = nařízení projednaná v Ministerské radě

⁷⁵ Současný prezident François Hollande například tímto způsobem rozhodl o zásahu v Mali v lednu 2013. (Zdroj: GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013, str. 614)

Kontrasignované pravomoci francouzského prezidenta jsou sice značně omezené, nicméně mu v určitých oblastech nadále poskytují v mnoha ohledech zajímavé možnosti. Hraje tak důležitou roli v zákonodárném procesu, neméně významný je pak jeho vliv na státní zahraniční politiku a jeho postavení v čele ozbrojených sil, kdy je v jeho moci rozhodnout o vyslání jednotek do zahraničí či o provádění jaderných zkoušek. Jak vidíme, i v ohledu kontrasignovaných pravomocí si prezident vůbec nestojí špatně, a tak můžeme potvrdit naši hypotézu i v tomto bodě.

Nemůžeme tvrdit, že by byl prezident v tomto systému nenahraditelný, i přesto, že má posílené postavení, je ve francouzské ústavě zakotven způsob nahrazení jeho funkcí v případě tzv. „*la vacance de présidence*“⁷⁶ tedy neobsazení úřadu prezidenta Francouzské republiky, a to poměrně detailně. Výkon této náhradní funkce je však omezen do mnohem užšího pole působnosti, než jaké má náležitý prezident Francouzské republiky: nemá ani pravomoc vyhlásit referendum, ani rozpustit vládu.

Mnoho z pravomocí francouzského prezidenta vychází již z počátků Páté republiky a zejména od osoby jejího prvního prezidenta *generála Charlese de Gaulla*. Právě z jeho strany přišla iniciativa mimořádné pravomoci v případě krize, která původně vycházela z náhlé nemožnosti reagovat po zabrání německými vojsky za Druhé světové války, nicméně byl to právě *Charles de Gaulle*, kdo tuto pravomoc bez ostýchání využil během alžírské krize.⁷⁷ Z této krize vlastně celkově vychází posílené postavení francouzského prezidenta, protože *generál de Gaulle* potřeboval pro její vyřešení rozšířené pole působnosti. Jako první přímý zástupce lidu se pak silně opíral o instituci referend, která ho však přivedla ke konci jeho výkonu funkce, když se lid v roce 1969 vyjádřil záporně v jím pokládané otázce. Od té doby však zůstala základní podoba mandátu francouzského prezidenta víceméně nezměněná, což způsobilo specifickou úpravu francouzských institucí do podoby poloprezidentského ústavního systému.

---

⁷⁶ Francie. Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009., 2009, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>, Článek 7

⁷⁷ GICQUEL, Jean-Éric a Jean GICQUEL. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition, 2013, str. 565

3. Komparativní analýza

Tato kapitola se bude zabývat, jak již napovídá její název, komparativní analýzou výše popsaných skutečností. V jejím textu srovnáme prezidentské instituce České a Francouzské republiky, přičemž se budeme věnovat komparaci jen z následujících pohledů: volba prezidentů obou republik, charakteristika jejich mandátů a jejich pravomocemi, nejdůležitějším z nich bude ten zabývající se pravomocemi. Přitom se budeme odrazet od tabulek, které jsme vytvořili v prvních dvou kapitolách této práce.

3.1. Srovnání vzniku mandátů

3.1.1. Způsob konání voleb

Obě volby vycházejí z všeobecného, rovného a přímého volebního práva a obě jsou tajné. To znamená, že občanům obou států je poskytnuto volební právo, a to všem svéprávným občanům, bez zřetele na pohlaví, náboženské preference či rasu atp. Všechny hlasy přitom mají stejnou váhu a voliči nejsou povinni zveřejnit, komu dali svůj hlas. Tyto skutečnosti jsou ve své úplnosti odvozeny od základních demokratických principů, a proto není divu, že jsou v obou státech **shodné**.

3.1.2. Průběh voleb

Českým prezidentem je v prvním kole zvolen ten kandidát, který získá prostou většinu platných hlasů, a ve Francii je tomu stejně tak. V případě, že takový kandidát není, koná se v obou zemích druhé kolo. Zde narážíme na první **rozdíl**, protože v České republice se do druhého kola potenciálně může dostat i více kandidátů, a to v případě, že se v prvním kole najdou více než dva nejúspěšnější kandidáti s rovností hlasů. Ve Francii se do druhého kola dostávají vždy pouze dva nejúspěšnější kandidáti, přičemž francouzská ústava vůbec nezmiňuje řešení v případě, že by nastala rovnost hlasů mezi dvěma kandidáty. Je to ale pochopitelné, protože pravděpodobnost, že by tato situace nastala, je mizivá. S přechodem do druhého kola volby se pak dostáváme k další **odlišnosti**, kterou je rozdíl mezi procentem získaných hlasů potřebných pro zvolení prezidenta. V České republice vítěznému kandidátovi stačí získat relativní většinu hlasů, tedy nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů bez nutnosti získat nadpoloviční většinu, zatímco ve Francii je prezidentem zvolen ten kandidát, který získá nadpoloviční většinu z odevzdaných hlasů. Průběh volby je tedy mezi těmito dvěma zeměmi **částečně odlišný**.

3.1.3. Návrhy kandidatur

Návrhy kandidatury mohou v České republice podat poslanci, senátoři nebo kterýkoli zletilý občan ČR, ve Francii kandidaturu podává kandidát sám. Podává-li v ČR kandidaturu zletilý občan, musí být jeho návrh podpořen občany oprávněnými volit a i ve Francii je nutné, aby prezidentský kandidát získal podporu francouzských občanů. Francouzský kandidát však musí nasbírat podpisy občanů s volební mocí, tedy politicky aktivních občanů. Tato podmínka má předcházet protestním a výsměšným kandidaturám a poskytnout prezidentskému kandidátovi určitou důvěryhodnost. Ve Francii navíc prezidentský kandidát musí spolu s kandidaturou odevzdat majetkové přiznání, což je náležitost, která je v českých podmínkách zatím neznámá.⁷⁸ V tomto ohledu tedy můžeme pozorovat, že návrhy prezidentské kandidatury se v obou zemích značně **liší**, a ve Francii jsou podmínky pro navrhnutí kandidáta přísnější.

3.1.4. Volební kampaně

Zatímco francouzské právo jasně vymezuje období oficiální volební kampaně, to české nic takového nedělá. České právo kandidátům pouze zajišťuje nárok na vysílací čas v České televizi a Českém rozhlase, a to rovnou měrou ve vymezených obdobích před oběma koly volby. Ve Francii je v tomto určeném období všem kandidátům zajištěno rovnoměrné a spravedlivé rozvržení audiovizuální komunikace, navíc mají kandidáti garantovány minimální výleповé plochy. Znamená to tedy, že ve Francii, na rozdíl od ČR, je jisté, že žádný z kandidátů nebude mít k dispozici více vysílacího času v televizi či rádiu než jiný kandidát. To se v českých podmínkách dít bez problémů může. I zde tedy docházíme k závěru, že právní úprava prezidentských volebních kampaní je v obou zemích výrazně **odlišná**.

3.1.5. Financování volebních kampaní

V obou probíraných státech je nutné, aby si prezidentský kandidát zřídil volební účet, na němž zveřejní původ a použití získaných prostředků, ve Francii toto musí kandidát dokonce udělat 1 rok před zahájením hlasování. Stejně tak v obou zemích existují

---

⁷⁸ V současné době v České republice pro politiky existuje povinnost podávat majetková přiznání, avšak se značnými nedokonalostmi. To se snaží napravit projekt Rekonstrukce státu, jehož cíle si do programu zařadilo hnutí ANO, součást současné vládní koalice. Vládní návrh na zákonnou změnu v podávání majetkových přiznání však dosud nebyl projednáván. (Zdroj: REKONSTRUKCE STÁTU, Elektronická majetková přiznání ke dni nástupu do funkce., *Rekonstrukce státu* [online]. 2013 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs/elektronicka-majetkova-priznani-ke-dni-nastupu-do-funkce>)

finanční hranice, které nesmí výdaje na volební kampaň přesáhnout. Co je však odlišné, je jejich výše. Francie je zemí, kde je v současnosti průměrná měsíční mzda 2,5 krát vyšší než ta česká,⁷⁹ a to se musí odrazit i na hranici, kterou nesmí překročit výdaje za volební kampaň. Tato mez je ale značně vyšší: ta pro kandidáty účastníci se pouze prvního kola volby je 11,5 krát vyšší než ta česká a ta pro kandidáty účastníci se obou kol volby je dokonce 12 krát vyšší.⁸⁰ Je více než jasné, že kandidát za kampaň ve Francii zaplatí více než by zaplatil za obdobnou kampaň v České republice, nicméně i přesto je zřetelné, že francouzskému kandidátovi je v tomto ohledu poskytnuto širší pole působnosti. Základní princip financování volebních kampaní je tedy mezi těmito zeměmi stejný, liší se však konkrétními hodnotami. Právní úprava financování volebních kampaní je tedy **částečně odlišná**.

Navíc ve Francii existuje mechanismus, na základě kterého kandidáti obdrží státní příspěvky na financování kampaně. V případě, že ve volbách získají více než 4,75 % hlasů, nejsou tyto příspěvky malé a pokrývají téměř polovinu z částky určující mezní hranici výdajů na kampaň. Takový systém dosud v České republice není pro prezidentskou volbu znám,⁸¹ prezidentští kandidáti jsou financováni z vlastních prostředků, z příspěvků od politických stran i soukromých osob. V tomto se obě právní úpravy významně liší.

3.1.6. Volební průzkumy

Zveřejňování volebních průzkumů je v obou zemích od určité časové hranice před zahájením voleb zakázáno. Důvod tohoto zákazu je zřejmý: voliči se právě v období těsně před hlasováním stávají nejovlivnitelnějšími a často zavádějící volební průzkumy jim mohou změnit předchozí úsudek. Před rokem 2002 byly ve Francii tyto průzkumy

---

⁷⁹ ČR ve 4. čtvrtletí 2013: 26 637 Kč, FR ve 4. čtvrtletí 2013: 2 449 €, tj. při směnném kurzu 1 € = 27,5 Kč 67 348 Kč. (Zdroje: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2013: Nízké mimořádné odměny srazily průměrnou mzdu., *Český statistický úřad* [online]. 11. 3. 2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx> a CHALLENGES.FR, Le salaire moyen des Français a atteint 2.449 euros mensuel au 4e trimestre 2013.. *Challenges* [online]. 2014-03-12 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.challenges.fr/economie/20140312.CHA1517/le-salaire-moyen-des-francais-a-atteint-2-449-euros-mensuel-au-4e-trimestre-2013.html>)

⁸⁰ Pro obě hodnoty při směnném kurzu 1 € = 27,5 Kč.

⁸¹ Státní příspěvky na financování volebních kampaní jsou poskytovány pouze za výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a voleb do Evropského parlamentu. Při dosažení určité procentuální hranice získaných hlasů je politické straně, hnutí nebo koalici uhrazena předem vymezená částka za každý hlas. (Zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, Stanoviska ministerstva vnitra: Proplácení hlasů, *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/proplaceni-hlasu.aspx>)

zakázány dokonce celý týden před zahájením hlasování, nicméně *Evropský soud pro lidská práva* rozhodl, že tento zákaz neodpovídá svobodě projevu podle Článku 11 *Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*,⁸² a tak bylo toto období omezeno na dva dny předcházející zahájení hlasování. V České republice je toto omezení nastaveno na tři dny předcházející volbě. Princip této právní úpravy je tedy shodný, délka však odlišná, proto o tomto ohledu vzniku prezidentského mandátu usuzujeme, že se mezi těmito dvěma zeměmi **částečně odlišuje**.

3.1.7. Období konání volby

Jak v České republice, tak ve Francouzské republice jsou prezidentské volby vyhlášovány na konci volebního období úřadujícího prezidenta. Co je odlišné, je doba, ve které mohou být volby vyhlášeny. V České republice jsou vyhlášovány dříve, tj. přibližně v předposledním měsíci volebního období úřadujícího prezidenta, zatímco ve Francii je to přibližně na počátku posledního měsíce stejného období. Jinak je tomu v případě, že se prezidentský mandát uvolní, pak se může volba v České republice fakticky konat později než za stejných podmínek ve Francii. Další odlišností je pak instituce, která prezidentské volby vyhláší. V České republice to je předseda Senátu, ve Francii vláda. Období konání volby i vyhlášíjící instituce se tedy významně **liší**.

3.1.8. Vstup do funkce

Aby nově zvolený kandidát v České republice vstoupil do funkce, musí předsedovi Senátu složit slib. Na francouzské straně takovou formalitu nenacházíme, protože prezident fakticky vstupuje do funkce ve chvíli, kdy jsou vyhlášeny výsledky voleb Ústavní radou. To v reálných podmínkách může způsobit existenci krátkého období, kdy má stát prezidenty dva: toho dosluhujícího a toho nastupujícího do funkce. Takovým způsobem je pak možné zkrátit volební období úřadujícího prezidenta, avšak jej v opačné situaci také prodloužit (tj. nestihne-li volba nového prezidenta úspěšně skončit do konce volebního období úřadujícího prezidenta). Právní úprava vstupu českých a francouzských prezidentů do funkce je tedy významně **odlišná**.

Mimo to se český prezident může vzdát své funkce do rukou předsedy Senátu. Francouzské právo svému prezidentovi podobné právo vůbec nepřiznává.

---

⁸² BLACHER, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 88

Vznik prezidentských mandátů se mezi Českou a Francouzskou republikou významně liší. Přestože základní principy i struktura voleb obou prezidentů jsou stejné, výrazné rozdíly pozorujeme v jejich detailech. Nemůžeme tvrdit, že by jedna z voleb byla právně upravena lépe než ta druhá, nicméně můžeme bezpochyby říci, že francouzská volba prezidenta republiky je právně ošetřená ve větším rozsahu než ta česká. Už jen existence dvou rad dohlížejících na řádný průběh volebních kampaní a jejich financování nám může být důkazem. Tento větší právní základ můžeme vysvětlit dvěma způsoby. Francouzi měli možnost ze všech devíti prezidentských voleb, které se ve Francii od roku 1962 konaly, načerpat mnoho zkušeností a poznatků. Když našli právní nedostatek, do příští volby ho upravili. V České republice proběhla první historická přímá volba prezidenta republiky před rokem, a tak u nás tato fáze „čerpání zkušeností“ ještě neproběhla. Dalším vysvětlením vyššího právního ošetření na francouzské straně může také být fakt, že instituce prezidenta republiky je v této zemi velice důležitá, a tak si vynucuje větší množství právních norem, zatímco instituce českého prezidenta je spíše slabší. Toto vysvětlení pak odpovídá naší počáteční hypotéze. Konečně ho však budeme schopni potvrdit nebo vyvrátit až při komparaci prezidentských pravomocí.

3.2. Srovnání mandátů

3.2.1. Odpovědnost z výkonu funkce

Ani jeden z prezidentů není odpovědný z výkonu své funkce, za oba odpovídá vláda, a to v podobě kontrasignací. Do slabších míst ústavního vymezení francouzské prezidentské instituce se dostáváme s politickou odpovědností prezidenta Francouzské republiky. Na jedné straně prezidenta republiky zbavuje od politické odpovědnosti nutnost kontrasignace pro právní platnost jeho úkonů, na druhé pak můžeme mluvit o jeho odpovědnosti k národu. Fakt, že žádný z prezidentů se doposud nepřihlásil k degaullovské tradici poukazuje na to, že prezidenti si svou legitimitou k národu nejsou jistí po celou dobu výkonu své funkce. V České republice žádná podoba politické odpovědnosti neexistuje, protože prezident republiky neřídí politiku státu směrem ani doprava ani doleva, ale má stát nad politickou orientací a spolupracovat s jakoukoli vládou. V základu je ale politická odpovědnost z výkonu funkce u obou prezidentů **stejná.**

3.2.2. Délka a opakovatelnost

V obou zemích jsou délky i opakovatelnosti prezidentských mandátů přizpůsobeny evropské tradici a jsou naprosto **shodné**.

3.2.3. Volitelnost

Pasivní volební právo do funkce prezidenta republiky má český občan značně později než ten francouzský. Ten navíc musí splnit podmínku tzv. morální důstojnosti, blíže nespécifikovaného pojmu, který by byl v případě pochybností složitě obhajitelný. Důvod, proč je ve Francii potenciálně možné být zvolen do prezidentské funkce již ve 23 letech oproti českým 40, si můžeme jen domýšlet, nicméně faktem zůstává, že prezidentem, který byl zvolen v nejmladším věku 48 let, byl prezident *Valéry Giscard d'Estaing* (viz Příloha 2). Právní úpravy volitelnosti prezidentů zmiňovaných republik jsou tedy **částečně odlišné**.

3.2.4. Imunita

Prezidenti obou republik jsou chráněni imunitami zakazujícími, aby byli prezidenti stíháni, francouzský prezident navíc nesmí ani svědčit u soudu. Z obou těchto zákazů jsou udělány výjimky pro případ, že prezident pochybí ve svých povinnostech závažným způsobem porušujícím ústavu. Odlišností pak je odpovědnost francouzského prezidenta před *Mezinárodním trestním soudem*, což logicky vychází z prezidentovy pravomoci vyjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy. Právní úprava imunit prezidentů se tak jen **částečně liší**.

3.2.5. Ztráty úřadů

Princip ztráty úřadů odpovídá v obou státech mechanismu prezidentské velezrady. Dochází k nim v obou státech ve stejných případech, tj. v případě hrubého porušení ústavy nebo protistátním jednání. K tomu, aby mohl být prezident pro něco takového souzen, však musí v obou zemích dát souhlas obě komory parlamentu, v ČR dává souhlas Poslanecká sněmovna Senátu, který podává na prezidenta ústavní žalobu. Samotný soud je pak onou odlišností, která se mezi těmito dvěma systémy vyskytuje, každého z prezidentů totiž soudí odlišná instituce. Systém ztráty prezidentského úřadu je tak mezi Francií a ČR **částečně odlišný**.

3.2.6. Náhradní výkon funkcí

V případě neobsazení hlavy státu je nutné, aby byla zastoupena. To je v každém z našich popisovaných států zajištěno jinými institucemi. V České republice je navíc

náhradní výkon funkcí rozdělen mezi dvě osoby, zatímco ve Francii tato funkce v úplnosti přechází na jednu osobu, která však má částečně omezené pravomoci. Toto omezení je vysvětlitelné tím, že tomuto „zastupujícímu prezidentovi“ jednoduše nejsou poskytnuty pravomoci, kterými může významně ohrozit fungování státu, tj. vyhlášení referenda a rozpuštění Národního shromáždění. Z těchto faktů můžeme snadno usoudit, že mechanismus zastoupení hlavy státu je mezi těmito státy **odlišný**.

Prezidentské mandáty ve Francii a České republice jsou v základních principech shodné. Tato skutečnost je odrazem toho, že se oba státy vyskytují ve velice podobných podmínkách, jsou postaveny na demokratických základech a fungují na principu dělby moci. Mírné odlišnosti, které se pak v tomto ohledu mezi těmito státy objevují, jsou vysvětlitelné různými způsoby. Mohou vycházet z různých tradic, odlišného fungování institucí či prapůvodně z odlišného ústavního systému. To, že se prezidentské mandáty mezi Českou republikou a Francií zásadně neliší, nevyvrací ani nepotvrzuje naši počáteční hypotézu.

3.3. Srovnání pravomocí

3.3.1. Jmenovat a odvolávat členy vlády

Základní princip jmenování předsedy vlády a jejích členů je v ČR i ve Francii stejný: prezident jmenuje předsedu vlády a dále pak na jeho návrh jmenuje i její členy. Zároveň přijímá demisi předsedy vlády či jejích členů, které může také odvolat. Jedinou odlišností, která se v tomto mechanismu mezi dvěma probíranými zeměmi vyskytuje, je fakt, že francouzský prezident musí zvolit takového předsedu vlády, který odpovídá složení Národního shromáždění, které se v opačném případě může proti výběru prezidenta postavit. Jmenování členů vlády se tak jen **částečně liší**. Protože je francouzský prezident v tomto výběru omezen, usuzujeme, že má v tomto ohledu mírně slabší postavení než ten český.

3.3.2. Podepisovat zákony

Prezident České republiky podepisuje zákony vstupující v platnost, avšak takový zákon může být vyhlášen i v případě, že prezident zákon nepodepíše. Naopak je tomu u francouzského prezidenta, který zasahuje nejen na konci zákonodárného procesu, kdy svým podpisem promulguje zákony, ale také na jeho počátku. Francouzský prezident

navíc podepisuje dva typy nařízení, která bez jeho podpisu nemohou vejít v platnost. Zde tedy nacházíme výraznou **odlišnost**. V tomto ohledu má francouzský prezident značně významnější postavení.

3.3.3. Rozpuštění dolní komory parlamentu

Oba prezidenti mohou rozpustit dolní komoru parlamentu. Pro toho českého jsou však Ústavou vymezeny pouze čtyři případy, kdy může Poslaneckou sněmovnu rozpustit. Francouzský prezident může naopak rozpustit Národní shromáždění kdykoli a z jakéhokoli důvodu (uplynul-li již rok po parlamentních volbách), formalitou je pak předchozí konzultace s vysokými politickými činiteli. Vidíme zde tedy, že podmínky rozpuštění dolní komory parlamentu se mezi těmito dvěma státy výrazně **liší**. Zde docházíme k bodu, kde má francouzský prezident silnější postavení než ten český.

3.3.4. Komunikace s parlamentem a vládou

Zatímco český prezident má nárok na účast na schůzích obou komor Parlamentu a požádat na nich o slovo, ten francouzský nesmí do prostor komor parlamentu vůbec vstoupit. Komunikovat s parlamentem pak může mimo jeho prostory, a to dvěma vymezenými způsoby. Tato komunikace není na denním pořádku, avšak není ani výjimečná. Na druhou stranu český prezident může různé otázky s vládou projednávat, zatímco francouzský prezident přímo předsedá Ministerské radě za účasti vlády a jsou mu přitom přiznána práva na zásahy do pořadu jednání. Způsob komunikace s parlamentem a vládou se mezi Francií a Českou republikou výrazně **liší** a i zde má francouzský prezident širší pravomoci než ten český.

3.3.5. Jmenování členů Ústavní rady/ústavních soudců

Protože Ústavní rada je stejně jako Ústavní soud institucí, která není součástí obecného státního soudního systému a která je zodpovědná za kontrolu ústavnosti, dovolujeme si tyto dvě instituce v tomto bodě srovnávat. Prezident České republiky sice jmenuje všechny ústavní soudce, nicméně se souhlasem Senátu. Prezident Francouzské republiky jmenuje třetinu členů Ústavní rady, a to zcela samostatně. Tato jmenování se mezi sebou tedy **liší**, váha prezidentských pravomocí je v tomto ohledu přibližně stejná.

3.3.6. Právo veta

Oba prezidenti mají tzv. suspenzivní právo veta, mohou tedy vrátit zákony parlamentu k novému projednání, parlament je nemůže odmítnout. V České republice může toto veto být přehlasováno, ve Francii nikoli, protože prezident promulguje zákony. Oba prezidenti také mohou předložit zákon k přezkoumání jeho ústavnosti,⁸³ ten francouzský může navíc nechat přezkoumat i ústavnost mezinárodních smluv. V zásadě se tedy právo veta obou prezidentů **přilíší neliší**, francouzský prezident má mírně silnější pravomoc vycházející z faktu, že jeho veto nemůže být přehlasováno.

3.3.7. Mezinárodní reprezentace

Mezinárodní reprezentace je pro oba prezidenty kontrasignovanou pravomocí, nemohou o ní tedy rozhodovat zcela samostatně. I přesto oba prezidenti reprezentují své státy na mezinárodním poli. A protože se čeští prezidenti této pravomoci dobrovolně vzdali, má francouzský prezident navíc kontrasignovanou pravomoc rozhodovat o státní diplomacii, na jejímž základě vyjednává a podepisuje mezinárodní smlouvy (za což posléze nese odpovědnost). Úprava mezinárodní reprezentace se tak jen **částečně liší** a francouzský prezident má fakticky mírně silnější pravomoci než ten český.

3.3.8. Velení ozbrojeným silám

Na rozdíl od francouzské právní úpravy stojí český prezident v čele ozbrojených sil spíše formálně. Přímou velí pouze podružným vojenským složkám prezidentské kanceláře, faktické velení Armády ČR však přechází na jiné instituce. Francouzský prezident může naopak rozhodovat o velice významných akcích jako je vyslání jednotek do zahraničí nebo příkázání jaderných zkušek. I přesto, že jsou obě tyto pravomoci kontrasignované, jsou velice **odlišné** a francouzskému prezidentovi poskytují výrazně silnější postavení.

3.3.9. Jmenování

Oba prezidenti jmenují a odvolávají vyslance a velvyslance, pro oba prezidenty je to kontrasignovaná pravomoc. Oba prezidenti také jmenují do vysokých státních funkcí, jako jsou soudci (český prezident na rozdíl od francouzského jmenuje všechny soudce a

---

⁸³ Český prezident podle § 64 zákona o Ústavním soudu (Zdroj: Česká republika. Zákon o Ústavním soudu: ve znění zákona č. 331/1993 Sb., 236/1995 Sb., 77/1998 Sb., 18/2000 Sb., 132/2000 Sb., 48/2002 Sb., 202/2002 Sb., 320/2002 Sb., 114/2003 Sb., 120/2004 Sb., 83/2004 Sb., 234/2006 Sb., 342/2006 Sb., 227/2009 Sb., 404/2012 Sb. a 275/2012 Sb. In: 182/1993 Sb., Dostupné z: <http://www.usoud.cz/zakon-o-ustavnim-soudu/>)

ze soudců Nejvyššího soudu jmenuje předsedu a místopředsedy) rektori nebo vysokoškolské profesori. Český prezident navíc jmenuje a povyšuje generály, a to z titulu svého formálního postavení v čele ozbrojených sil, dále vedení NKÚ a členy Bankovní rady ČNB. Jmenování, která prezident vykonává, jsou tak jen **částečně odlišná** a můžeme usoudit, že v tomto ohledu má český prezident převažující postavení.

3.3.10. Udělení milosti a vyhlášení amnestie

Právo udělit milost je v české právní úpravě zařazeno mezi absolutní pravomoci prezidenta republiky. Tato právní zvláštnost není historicky vysvětlitelná, protože i Ústava z roku 1920 tuto pravomoc zařazovala mezi pravomoci kontrasygované. Důvod, proč byla tedy zařazena mezi pravomoci absolutní, nám není znám. Český prezident navíc při udělování milosti může trest úplně odpustit nebo jej zmírnit, zastavit trestní stíhání nebo nařídít napravení nepříznivých následků trestu.⁸⁴ Francouzský prezident může trest pouze zkrátit nebo změnit. Český prezident navíc může vyhlásit amnestii, což je pravomoc, které se prezident ve Francii od roku 2007 dobrovolně vzdávají. Pravomoci udělit milost a vyhlásit amnestii jsou tedy výrazně **rozdílné**. Český prezident má v tomto ohledu značně širší pole působnosti.

3.3.11. Pravomoci chybějící na francouzské straně

Pravomoci, které má český prezident, a které tomu francouzskému nejsou přiznány, jsou ze své povahy spíše symbolické. Všechny z těchto pravomocí jsou kontrasygované a počínají u *přijímání vedoucích zastupitelských misí*. Tato prezidentská audience je formalitou, která provází nástup do funkce takového vedoucího, podobně může provázet i ukončení mise. Prezident dále *vyhlašuje volby*, a to do Poslanecké sněmovny, Senátu i obecních zastupitelstev. Jinou pravomocí, kterou český prezident má a ten francouzský ne, je *propůjčování a udělování státních vyznamenání*. Tento jasně symbolický mechanismus se vztahuje k reprezentativnímu postavení prezidenta v čele státu: udělí-li prezident občanu vyznamenání, má to pro něj být jedna z nejvyšších státních poct.

3.3.12. Pravomoci chybějící na české straně

Při aplikaci obdobného vzorce na francouzskou stranu zjistíme, že pravomoci, které jsou přiznány francouzskému prezidentovi a tomu českému ne, jsou o mnoho

---

⁸⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd., 2007, str. 444-445

významnější než v opačném případě. Už jen pravomoc francouzského prezidenta *vyhlásit referendum*, kdy může nechat schválit zákon či mezinárodní smlouvu občany, mu nesmírně rozšiřuje legitimitu vůči národu a jeho občanům. Je to velice důležitá pravomoc, kterou může ovlivnit jak domácí politiku, tak mezinárodní diplomacii, bez toho, aby do toho mohli francouzští politici jakkoli zasáhnout. Francouzský prezident je navíc vybaven *mimořádnými pravomocemi v případě krize*. V tomto období, které může nastat jen za určitých podmínek, prezident nabývá pravomoci dělat taková opatření, aby zajistil orgánům státní moci prostředky k výkonu jejich funkcí, a to z důvodu řízení země v době krize a udržení vážnosti francouzských institucí. Prezidentovi tak dočasně narůstají pravomoci a dostává se mu tak možnosti být pružnější v reakcích na podněty. Dojde-li na využití této pravomoci, dostává se prezidentovi téměř neomezených možností a může tak státní politiku ovlivnit velice významným způsobem.

Při srovnání pravomocí českého a francouzského prezidenta se dostáváme do ohledů těchto prezidentských institucí, které se mezi sebou velice významně liší. Přestože mají oba prezidenti strukturálně velmi podobné pravomoci, ty českého prezidenta jsou výrazně omezeny, často závisí na ostatních státních orgánech a až na některé výjimky působí spíše symbolicky. Mnoho z pravomocí českého prezidenta spočívá ve jmenování vedoucích různých státních institucí, což poukazuje na symboličnost a spíše slabší postavení českého prezidenta. Při srovnávání těchto dvou prezidentských institucí se do čela dostává jednoznačně francouzský prezident, který hraje významnou roli jak v zákonodárném procesu, tak při mezinárodní reprezentaci státu či velení ozbrojeným silám. Silnější nebo přinejmenším stejné postavení jako český prezident má u všech důležitých pravomocí, které jsou navíc obohaceny o takové, které český prezident vůbec nemá. Že má francouzský prezident silné postavení, můžeme soudit i ze zřetelné tendence kontrolovat francouzskou prezidentskou instituci prostřednictvím těch ostatních, což je typický rys prezidentského systému. Na základě těchto argumentů tedy z této analýzy vyvozujeme závěr, že **francouzský prezident má výrazně silnější postavení než český prezident**, což konečně **potvrzuje naši počáteční hypotézu**. Toto silnější postavení francouzského prezidenta vychází zejména z degaullovských tradic a odlišného ústavního systému.

4. Rozbor francouzské specifické terminologie

Rozebrání specifické terminologie, se kterou jsme se při psaní předchozích kapitol setkali, bude tématem následující kapitoly. V jejím textu nejdříve rozebereme problematiku mezijazykového právního překladu, abychom v druhém bodě mohli popsat překlad deseti vybraných výrazů představujících použití překladatelských postupů popsaných v předchozím bodě v praxi. Kapitola bude zakončena glosářem obsahujícím výčet specifických výrazů pro tuto oblast francouzského práva.

4.1. Mezijazykový právní překlad

Hlavním problémem překladu právního jazyka je podle *Michala Tomáška*, jehož knihu *Překlad v právní praxi*⁸⁵ používáme jako výchozí pro popis této problematiky, je různost právních systémů. Neexistují totiž dva státy, které by měly identický právní systém. Proto je pro překladatele mezi dvěma právními jazyky podle *Tomáška*⁸⁶ nezbytné, aby velmi dobře znal právní systémy obou zemí, jejichž systém popisuje. Jen potom je schopen správně zhodnotit, jaký překladatelský postup je nejvhodnější zvolit tak, aby byla co nejlépe zachována předávaná informace. Postupů, které se překladateli nabízejí, je celkem pět: substituce, modulace, transpozice, kalk a výpůjčka. My tyto postupy stručně popíšeme z pohledu překladů z francouzštiny do češtiny.

Při **substituci** překladatel nahradí jazykový prostředek ekvivalentem v cílovém jazyce, míra ekvivalence přitom může být různá. Překladatelský postup substituce bývá použit při plné ekvivalenci, ale může být použit i v případě částečné ekvivalence, kdy sice může způsobit mírnou nepřesnost překladu, ale poskytne ve výsledku účelný efekt. Alternativou v tomto případě je pak použití modulace.⁸⁷

Příklad substituce při plné ekvivalenci: „*droit*“ – „*právo*“⁸⁸

Příklad substituce při částečné ekvivalenci: „*Je jure en honneur et conscience de dire la vérité et rien que la vérité.*“ – „*Přísahám při Bohu všemohoucím a vševědoucím, že o všem nač budu soudem tázán, vypovím čistou pravdu a nic než pravdu; k tomu mně dopomáhej Bůh.*“⁸⁹

---

⁸⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd., 2003

⁸⁶ Tamtéž, str. 95

⁸⁷ Tamtéž, str. 98 a 120-121

⁸⁸ Tamtéž, str. 120

⁸⁹ Tamtéž, str. 119

Pokud překladatel zvolí postup **modulace**, pak bude převádět významovou stránku ve výchozím jazyce do odpovídající podoby v jazyce cílovém za použití vhodných výrazových prostředků. Pro tento postup je tedy velice důležité vymezit si smysl daného termínu v rámci vnitrojazykového překladu, pochopit jeho obsah a rozsah a porovnat jeho úpravu v obou právních systémech. Teprve poté je překladatel schopen jej vhodně převést do cílového jazyka.⁹⁰

Příklad modulace: „*Faculté des lettres*“ – „*Filozofická fakulta*“

Když překládáme za pomoci překladatelského postupu **transpozice**, snažíme se co nejlépe zachovat významovou stránku výrazu a měníme při tom jeho stránku výrazovou. U tohoto postupu to bývají změny kategorie slovních druhů nebo kategorie větných členů. Může přitom být transpozicí zřetřující, což znamená rozšiřující počet slov, nebo naopak zhušťující, tedy zmenšující počet slov.⁹¹

Příklad slovnědruhové transpozice zřetřující: „*témoin auriculaire*“ – „*svědek na vlastní uši*“⁹²

Příklad větněčlenské transpozice zhušťující: „*La prescription est en suspens.*“ – „*Promlčení neběží.*“⁹³

Kalkování znamená přesný překlad výrazu z výchozího jazyka do cílového jazyka a bývá nejčastěji používáno pro právní termíny. Kalkování přesně zachovává mluvnické kategorie, je to prostředek, jehož prostřednictvím se často a výrazně obohacuje slovní zásoba právního jazyka. Obsahově je ovšem každý kalk výpůjčkou, protože interpretuje vlastními jazykovými prostředky významy z cizích jazyků.⁹⁴

Příklad kalkování: „*gratte-ciel*“ – „*mrakodrap*“⁹⁵

---

⁹⁰ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd., 2003, str. 116-120

⁹¹ Tamtéž, str. 109-111

⁹² Tamtéž, str. 110

⁹³ Tamtéž, str. 111

⁹⁴ Tamtéž, str. 121-122

⁹⁵ Tamtéž, str. 122

Při **vypůjčování** je výraz přenášen z jednoho jazyka do druhého bez změny jeho významu ale ani podoby, což je hlavní odlišnost od kalkování. Vypůjčky jsou nejběžnější u termínů a jsou stejně jako kalkování prostředkem, který obohacuje právní terminologii.⁹⁶

Příklad vypůjčky: „*acquis communautaire*“⁹⁷

4.2. Rozbor konkrétních problémů při překladu

V této podkapitole práce rozebereme deset vybraných případů, jejichž překlad nám působil problémy a způsob, kterým jsme tyto problémy vyřešili, se nám zdál zajímavý. Přitom vybíráme takové případy, ve kterých jsme použili výše popsané překladatelské postupy, pro každý z nich jsou to minimálně dva příklady.

1. La cohabitation

Tento výraz, který do této oblasti francouzského jazyka vnesl úzus a poprvé jej v kontextu prezidentské problematiky použil prezident *François Mitterand*, jak zmiňujeme na straně 30, je specifický pro francouzskou terminologii, protože vychází ze specifického ústavního systému, který Francie má. Problém při jeho překladu do češtiny byl tedy vyřešen jednoduše **vypůjčkou**, a aby udržel svou fonetickou stránku, musel být přizpůsoben graficky, tedy do podoby *kohabitace*.

2. Le plébiscite

Termín *plébiscite*, který zmiňuje *Philippe Blachèr*⁹⁸ v souvislosti s prezidentskou pravomocí vyhlásit referendum, je v určité podobě pravděpodobně známý většině právních systémů a je zakořeněn i v češtině. České právo však slovo plebiscit jako takové nepoužívá, v právních textech se objevuje výraz *referendum*. Slovo *plebiscit* má však své místo v běžném českém slovníku, běžnému uživateli jazyka je známé. Toto slovo se do češtiny dostalo při překladech, a to ne při překladech z francouzštiny, jak by se mohlo zdát, ale z latiny, v níž má toto slovo původ. Čeština si tak z latiny toto slovo **vypůjčila** a upravila jej do vhodné grafické podoby: *plebiscit*. Zajímavostí pak je, že ve francouzštině toto slovo přešlo i do slovesné podoby *plébisciter*, což slovník Larousse překládá jako „*být zvolen hlavou*

---

⁹⁶ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd., 2003, str. 127-128

⁹⁷ Tamtéž, str. 116-127

⁹⁸ BLACHÈR, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.], 2012, str. 113

státu plebiscitem“, ale také jako „*schválit jednání nebo ratifikovat něco velkou většinou*“.⁹⁹

3. Le contreseing

Slovo *contreseing*, které se ve své slovesné podobě „*contresigner*“ objevuje ve Článku 19 francouzské ústavy, může být do češtiny přeloženo dvěma překladatelskými postupy, a to **výpůjčkou** a **kalkováním**. Výsledky obou z těchto postupů jsou přitom v češtině zdomácnělé, plně srozumitelné a používané. Přeložíme-li tedy toto slovo výpůjčkou, výsledkem nám bude opět graficky přizpůsobený výraz *kontrasignace*. Jde zde o typický příklad obohacení právní terminologie výpůjčkou za účelem získání synonymního a „atraktivnějšího“ výrazu pro slovo *protipodpis*. To je výraz, který dostaneme, pokud na výchozí slovo aplikujeme metodu **kalkování**. Obsahově je také výpůjčkou, výrazově je už ale češtině vlastní.

4. La voix préponderante

Toto sousloví se objevuje ve Článku 56 francouzské ústavy v souvislosti s předsedou Ústavní rady. Český výraz, který mu odpovídá, je jeho přesným překladem. Můžeme tedy tvrdit, že sousloví *rozhodující hlas* bylo do češtiny přeloženo **kalkováním** a že je významově plnohodnotným ekvivalentem výchozího výrazu.

5. La vacance de la présidence

Toto slovní spojení, které zmiňuje francouzská ústava ve Článku 7, je do češtiny přeložitelné jako *neobsazení prezidentského úřadu*. Na tento výraz byla jako překladatelský postup použita **transpozice**, a to konkrétně větněčlenská zřetěvující transpozice. Slovo *présidence* totiž v tomto kontextu není do češtiny možné přeložit jinak než víceslovně, což způsobuje ono zřetěvení. V překladu se z něj tedy stává shodný přívlastek slova *úřad* (zde větněčlenská změna), což je slovo, které muselo být přidáno z důvodu zachování sémantického významu původního výrazu.

---

⁹⁹ Plébisciter. In: *LAROUSSE: Dictionnaires de français* [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pl%C3%A9bisciter/61585?q=pl%C3%A9bisciter#150587>

6. La déclaration de situation patrimoniale

Při překladu tohoto slovního spojení, které je legitimním spojením používaným francouzským právním jazykem v souvislosti s kandidaturou francouzského prezidenta a které můžeme naleznout kupříkladu v názvu majetkového přiznání současného francouzského prezidenta *Françoise Hollanda*, použijeme jako překladatelský postup **transpozici**. Jejím výsledkem bude v tomto případě český výraz *majetkové přiznání*. Při tomto překladu se změní podoba lexikální jednotky *la situation patrimoniale* tak, že úplně vymizí slovo *situation* a jeho přívlastek *patrimoniale* převezme v češtině hlavní sémantickou roli (větněčlenská změna). Celá tato lexikální jednotka je tedy zhuštěna ve shodný přívlastek *majetkové*, slovo *déclaration* je pak do české podoby *přiznání* přeloženo na základě úplné ekvivalence. Tato transpozice je tedy větněčlenská a zhušťující.

7. Le bloc de constitutionnalité

U tohoto sousloví, na které jsme narazili při popisu struktury ústavy v odborné literatuře, se musíme předně soustředit na to, čemu ve francouzském právním systému odpovídá a jaký je jeho ekvivalent v systému českém. Je to souhrn právních norem, které jsou prameny ústavního práva, které jsou konzultovány v případě přezkoumávání ústavnosti. V českém právním existuje alternativní souhrn ústavních právních norem, kterému se říká *ústavní pořádek*. Zde se tedy dostáváme k relevantnímu překladu výchozího výrazu, právě popsaná metoda překladu se nazývá **modulace**.

8. Le non-parlementaire

Toto slovo, které používá *Gicquel*¹⁰⁰ při popisu možností, které má francouzský prezident při výběru předsedy vlády, nám při překladu působí značné problémy. Protože se jeho význam vztahuje ke všem osobám, které nejsou členy parlamentu, není jeho překlad do češtiny jednoduchý. Český právní jazyk žádný takový výraz nezná, a proto je pro zachování významu nutno přeložit jej téměř doslovně. Když tedy takto aplikujeme metodu **modulace**, nejvhodnější možností překladu se nám zdá *nečlen parlamentu*, méně pak *neparlamentní občan*. Určitou eventualitou, jak

---

¹⁰⁰ GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 27e édition, 2013, str. 590

tento problém vyřešit, je pak vymezení kontextem, zde výše v našem textu na straně 36: „...(*prezident*) může zvolit poslance, senátora nebo jiného francouzského občana...“, je při tom však nutné zachovat faktickou stránku původního výrazu.

9. La loi organique

Překládáme-li tento výraz, který francouzská ústava zmiňuje hned v několika svých Článcích týkajících se prezidentské funkce (Článek 6, 7, 11, 13, 61), musíme hned na počátku zjistit, k čemu konkrétně se tento výraz ve francouzštině vztahuje. Je to zákon, který provádí ústavní principy.¹⁰¹ V rámci provádění **modulace** budeme hledat ekvivalentní výraz vztahující se ke stejnému významu. Zákonu, který provádí ústavní principy, se v češtině říká *prováděcí zákon*.

10. La majorité absolue

Ač by se mohlo zdát, že tento výraz, který používá francouzská ústava ve Článku 7, je do češtiny jasně a jednoduše přeložitelný jako absolutní většina, není tomu tak. Při zkoumání významu tohoto výrazu zjistíme, že tomu tak není. Tato většina totiž odpovídá nadpoloviční většině odevzdaných hlasů,¹⁰² zatímco absolutní většina v češtině odpovídá nadpoloviční většině hlasů, které mohly být odevzdány. Zde se dostáváme k faktické odlišnosti, a proto je nutné výchozí výraz **modulací** přeložit tak, aby fakticky odpovídal, tedy jako *prostou většinu*.

---

¹⁰¹ Loi: Loi organique. In: *LAROUSSE: Dictionnaires de français* [online]. 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/loi/47700/locution?q=loi+organique#181239>

¹⁰² LA DIRECTION DE L'INFORMATION LÉGALE ET ADMINISTRATIVE, Glossaire de Vie Publique: Majorité absolue. *Vie publique: Au cœur du débat public* [online]. 2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/th/glossaire/majorite-absolue.html>

4.3. Glosář

FRANCOUZSKY	ČESKY
alinéa, <i>m</i>	odstavec
annoncer v. un référendum <i>m</i>	vyhlásit referendum
Assemblée <i>f</i> nationale	Národní shromáždění
autorité <i>f</i> de nomination <i>f</i>	jmenovací pravomoc
avance, <i>f</i>	záloha na volební výdaje
bloc <i>m</i> de constitutionnalité <i>f</i>	ústavní pořádek
campagne <i>f</i> électorale	volební kampaň
cohabitation, <i>f</i>	kohabitace
Conseil <i>m</i> constitutionnel	Ústavní rada
contreseing, <i>m</i>	protipodpis, kontrasignace
déclaration <i>f</i> de situation <i>f</i> patrimoniale	majetkové přiznání
délibération, <i>f</i>	projednání
désistement, <i>m</i>	odstoupení
destitution, <i>f</i>	sesazení
dignité <i>f</i> morale	morální důstojnost
discrétaire, <i>adj.</i>	podle libosti, ponechaný volnému uvážení
dissolution <i>f</i> de l'Assemblée nationale	rozpuštění Národního shromáždění
droit <i>m</i> de vote actif	aktivní volební právo
droit <i>m</i> de vote passif	pasivní volební právo
droit, <i>m</i> de plein ~	plnoprávný
élections <i>f, pl</i> législatives	parlamentní volby
intérim, <i>m</i>	prozatímní správa
Journal <i>m</i> officiel	Úřední věstník
législateur <i>m</i> exceptionnel	výjimečný zákonodárce
législation <i>f</i>	právní úprava
loi <i>f</i> constitutionnelle	ústavní zákon
loi <i>f</i> organique	prováděcí zákon
majorité <i>f</i> absolue	prostá většina
majorité <i>f</i> relative/simple	relativní většina
mandat <i>m</i> électif	volební moc
nommer, v.	jmenovat
ordre <i>m</i> du jour <i>m</i>	pořad jednání
péril <i>m</i> national	národní ohrožení
plafond <i>m</i> des dépenses <i>f, pl</i>	mez finančních výdajů
plébiscite, <i>m</i>	plebiscit
pouvoir <i>m</i> contresigné	kontrasignovaná pravomoc
pouvoir <i>m</i> exécutif	výkonná moc
pouvoir <i>m</i> judiciaire	soudní moc
pouvoir <i>m</i> législatif	zákonodárna moc
pouvoir <i>m</i> propre	absolutní pravomoc
promulgation <i>f</i> de la loi	promulgace / veřejné vyhlášení zákona

FRANCOUZSKY	ČESKY
remboursement <i>m</i> des frais <i>m, pl</i> de la campagne <i>f</i> électorale	státní příspěvek na financování volební kampaně
responsabilité <i>f</i> pénale	trestní odpovědnost
responsabilité <i>f</i> politique	politická odpovědnost
révocation, <i>f</i>	odvolání
scrutin, <i>m</i>	volba, hlasování
sondage <i>m</i> des élections <i>f, pl</i>	volební průzkum
suffrage <i>m</i> universel direct	všeobecné přímé volby
suffrage <i>m</i> universel indirect	všeobecné nepřímé volby
systeme <i>m</i> politique	ústavní systém
titre, <i>m</i>	hlava (zákona)
trahison <i>f</i> haute ~	velezrada
traité, <i>m</i>	mezinárodní smlouva
vacance <i>f</i> de la présidence	neobsazení prezidentského úřadu
voix <i>f</i> prépondérante	rozhodující hlas

Závěr

Primárním cílem předkládané práce bylo potvrzení nebo vyvrácení počáteční hypotézy, že česká prezidentská instituce prezidentovi poskytuje slabší postavení než ta francouzská, ve které stojí prezident v čele exekutivní moci. Abychom tento cíl splnili, bylo třeba nejprve danou problematiku popsat z hledisek obou dotčených zemí, tedy ze strany České republiky i ze strany Francouzské republiky. Pro přehlednost jsme nejprve popisovali problematiku českou, abychom pak mohli použít stejnou strukturu popisu i pro francouzskou stranu.

Jako zasazení naší problematiky do kontextu jsme nejprve popsali historický vývoj současných ústav obou zemí, jejich strukturu a dále ústavní systémy, které v každé z popisovaných zemí fungují. V následující podkapitole obou popisů jsme se již věnovali konkrétním aspektům obou prezidentských institucí, tedy volbám prezidentů, jejich mandátům a pravomocím. Všechny tyto aspekty jsme pro přehlednost shrnuli do celkem osmi tabulek, na kterých jsme následně založili komparativní analýzu, které jsme se věnovali v další kapitole práce.

Samotná komparativní analýza hrála v tělese naší práce nejdůležitější roli. I to je důvod, proč jsme se jí věnovali poměrně detailně a v jednotlivých podkapitolách srovnali jednotlivé pohledy na prezidentskou funkci, které jsme obsáhli v popisné části. Začali jsme tedy srovnáním vzniku prezidentských mandátů, což je oblast, kde jsme shledali výraznou rozdílnost mezi oběma systémy. Konstatovali jsme, že francouzská právní úprava je ošetřená ve větším rozsahu a částečně jiným způsobem než ta česká. Názorným příkladem nám může být státní příspěvek na financování volební kampaně, který francouzský stát kandidátům poskytuje, což je prvek, který v české úpravě vzniku prezidentského mandátu nenacházíme. Naproti tomu při srovnávání prezidentských mandátů jsme shledali, že se tyto příliš neliší, což jsme vysvětlili srovnatelnými výchozími podmínkami, které stojí na základech demokracie a principu dělby moci. Nejrozdílnější částí naší komparativní analýzy byla ta, ve které jsme srovnávali pravomoci, jež jsou v dotčených zemích prezidentům přiděleny. Přestože strukturálně jsou pravomoci obou prezidentů téměř stejné, úpravou se výrazně liší. Francouzskému prezidentovi jsou velice často přiznávána práva na významnější zásahy než tomu českému ve stejném ohledu, příkladem může být třeba právo francouzského prezidenta téměř neomezeně rozpustit dolní komoru parlamentu, zatímco český prezident to smí udělat jen ve čtyřech Ústavou vymezených případech. Rozsáhlé jmenovací pravomoci

českého prezidenta stejně jako systém udělování prezidentských vyznamenání pak ukazují na spíše reprezentativní povahu české prezidentské instituce. Ta navíc postrádá velice významné pravomoci, které nacházíme na francouzské straně, jako je například vyhlášení referenda. Převažující tendence francouzské prezidentské instituce nás tedy dovádí k tomu, že tato instituce je vskutku silnější než ta česká, což potvrzuje naši počáteční domněnku a je tím také splněn primární cíl předkládané práce.

Sekundárním cílem této práce bylo vymezení a specifikace právní terminologie objevující se v tomto okruhu práva. Ve čtvrté kapitole předkládané práce je popsána metodologie překladu francouzského právního jazyka do toho českého a je v ní také popsáno deset konkrétních příkladů použití každého z popsaných překladatelských postupů v praxi na případech, které pro nás byly něčím zajímavé. Tyto dvě části jsou pak následovány glosářem, který vymezuje a specifikuje příslušnou právní terminologii ve vztahu k té české. Tento glosář samozřejmě není a ani nemůže být vyčerpávající, jsou v něm však dle našeho názoru zařazeny pojmy pro tuto oblast francouzského právního jazyka nejspecifičtější a nejpozoruhodnější. V této kapitole je tedy splněn i sekundární cíl této práce.

Předkládaná práce přináší popis prezidentských institucí a jejich komparaci. Tyto dva aspekty nám však o nich neposkytují kompletní obraz, protože nepostihují vztah prezidentů k vládě a parlamentu. To samozřejmě vybízí srovnat i tyto ohledy, na které v této práci již nevybyl prostor, obdobně bychom též mohli srovnat i další instituce jako je vláda či parlament.

Závěrem bychom chtěli poznamenat, že celková významnost prezidentské funkce klesá, a to zejména kvůli narůstající integraci Evropské unie. Různé kompetence jsou přenášeny na EU a můžeme očekávat, že se tento trend se snižováním státních suverenit ve prospěch EU bude do budoucna už jen zvyšovat. Je tedy více než zřejmé, že touto tendencí budou ovlivněny i státní instituce, nevyjímaje ty prezidentské, kterým budou v důsledku omezovány pravomoci. Nebylo by tedy bez zajímavosti porovnat i problematiku rolí prezidentů ve vztahu k Evropské Unii.

Résumé

Dans ce mémoire, nous comparons le fonctionnement de l'institution présidentielle de la République Tchèque avec celle de la France. Comme la République Tchèque est un pays post-communiste qui a été fondé après la chute du rideau de fer, et vu que la France est une des premières démocraties apparues en Europe, nous pouvons bien voir que les conditions historiques de ces deux pays sont très différentes. Toutefois, les deux états fonctionnent sur les bases de la démocratie et sont des états souverains. Pour cette raison, nous nous permettrons de les comparer en ce domaine et d'y chercher des ressemblances et des différences.

Au début de ce mémoire, nous faisons une hypothèse : les deux systèmes ne seront pas très similaires, en fondant cette idée sur les systèmes politiques divergents. L'objectif premier de cet ouvrage est de confirmer ou de démentir cette hypothèse en décrivant les deux systèmes et en les comparant. La définition et la spécification du vocabulaire de cette partie de la langue juridique française est l'objectif second.

Nous continuons avec la description-même des institutions présidentielles, nous dédions un chapitre à la République Tchèque pour suivre le même schéma dans le chapitre suivant, qui traite la problématique de la France. Dans ces deux chapitres, nous commençons avec le contexte historique, nous décrivons ensuite la structure des Constitutions, puis le système politique des deux pays. Ces deux chapitres finissent avec des parties portant la plus grande importance dans notre description caractérisant les élections présidentielles et leur déroulement, les mandats présidentiels et les pouvoirs des présidents tchèque et français. Au cours de la description des pouvoirs présidentiels, nous les divisons en pouvoirs propres et pouvoirs contresignés, ce qui est un élément essentiel quant à la puissance de chaque président.

Dans le troisième chapitre, nous comparons les fonctions des présidents de la France et de la République Tchèque, partie la plus marquante du présent mémoire. Ici, nous apportons les résultats suivants : la législation française des élections présidentielles et de leur déroulement se différencie fortement de celle tchèque et nous constatons que l'extension de la législation française est beaucoup plus large. Un exemple peut être le financement de la campagne électorale, qui est partiellement remboursé par l'état français. La législation tchèque ne parle d'aucun fait de cette nature, les candidats devant trouver le financement autre part. Par contre, les mandats des présidents tchèque

et français se ressemblent beaucoup, à quelques détails près. Cette similitude est explicable par les mêmes fonds démocratiques et européens. Il s'agit, par exemple, de la longueur de leurs mandats qui est identique grâce à l'observation des mêmes traditions. La partie de notre comparaison qui a été la plus distincte était la comparaison des pouvoirs présidentiels. Ici, nous avons trouvé que la position dans le pouvoir exécutif du président tchèque n'est pas très forte à cause de ses pouvoirs assez limités et de nombreux pouvoirs plutôt symboliques comme les nominations et les décorations. Sa fonction est en effet plutôt représentative. De l'autre côté, le président français est attaché aux pouvoirs importants que nous ne pouvons pas trouver dans la législation tchèque ; par exemple, son pouvoir d'annoncer le référendum. Il est vrai que le président français est beaucoup plus contrôlé par les autres institutions que le président tchèque, mais ce fait est un signe typique du système présidentiel. Cela nous indique l'importance de son rôle dans le système politique français. Par conséquent, nous constatons que la fonction du président français est en effet plus forte que celle du président tchèque, ce qui confirme notre hypothèse initiale et ce qui atteint notre objectif premier.

Le chapitre suivant du présent mémoire apporte l'analyse linguistique du vocabulaire de cette partie du français juridique. En commençant avec la description des différentes méthodes de la traduction juridique, nous continuerons avec l'application de ces méthodes sur dix exemples des mots et locutions français que nous avons dû traduire en tchèque au cours de la rédaction de ce mémoire. Cette-partie-là est terminée par un glossaire non-exhaustif du vocabulaire traité dans le présent mémoire, qui détermine le vocabulaire spécifique et qui atteint l'objectif second de cet ouvrage.

Pour conclure, ce mémoire apporte la confirmation que le président français a une position plus forte que le président tchèque grâce à un système politique différent. Il fait aussi connaître la définition et la spécificité du vocabulaire de cette partie de la langue juridique français en relation avec la langue juridique tchèque. En n'étant peu complet car il ne traite pas l'aspect de la relation des présidents avec le gouvernement et le parlement, le présent mémoire encourage à étudier encore ces aspects. Nous ne pouvons pas non plus laisser sans intérêt la relation des présidents avec l'Union européenne, qui influence fortement leur position et qui va probablement limiter leurs puissances dans l'avenir, car l'intégration européenne limite la souveraineté des états, ce qui va se refléter sans doute aussi sur les institutions politiques.

Použité zdroje a literatura

Právní předpisy

- Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 01 décembre 2009, *Francouzská ústava ze 4. října 1958: konsolidovaná verze z 1. prosince 2009*, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194#LEGISCTA000006095820>
- Déclaration de situation patrimoniale de M. François Hollande proclamé Président de la République, *Francie, Majetkové přiznání Françoise Hollanda prohlášeného prezidentem republiky*, In: *JORF n°0110 du 11 mai 2012, page 9000, texte n° 2.* 2012. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT0000025844022>
- LOI organique n° 2006-404 du 5 avril 2006 relative à l'élection du Président de la République., *Francie, Prováděcí zákon č. 2006-404 ze 4. dubna 2006 o volbě prezidenta republiky*, Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000424624&dateTexte=&categorieLien=id>
- Ústava České republiky: ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. In: *1/1993 Sb.*, Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
- Ústavní listina Československé republiky. In: *121/1920 Sb.*, Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html
- Ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: *515/2002 Sb.*, Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&T=50>
- Zákon o Ústavním soudu: ve znění zákona č. 331/1993 Sb., 236/1995 Sb., 77/1998 Sb., 18/2000 Sb., 132/2000 Sb., 48/2002 Sb., 202/2002 Sb., 320/2002 Sb., 114/2003 Sb., 120/2004 Sb., 83/2004 Sb., 234/2006 Sb., 342/2006 Sb., 227/2009 Sb., 404/2012 Sb. a 275/2012 Sb. In: *182/1993 Sb.*, Dostupné z: <http://www.usoud.cz/zakon-o-ustavnim-soudu/>

- Zákon o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky). In: *275/2012 Sb.*, Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-275>
- Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi>

Tištěné zdroje

- BLAHOŽ, Josef, BALAŠ, Vladimír a KLÍMA, Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 4. přeprac. a dopl. vyd., Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 523 s., ISBN 978-807-3576-295.
- BLACHER, Philippe. *Droit constitutionnel*. [2e éd.]. Paris: Hachette supérieur, 2012, 158 s., ISBN 978-2-01-146278-7
- FILIP, Jan a SVATONĚ, Jan. *Státověda*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 400 s., ISBN 978-807-3576-851.
- GERLOCH, Aleš. *Ústavní systém České republiky: Základy českého ústavního práva*. 4. vyd. Praha: PROSPEKTRUM, 2002, 564 s. ISBN 80-717-5077-8.
- GICQUEL, Jean-Éric a GICQUEL, Jean. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 27e édition. Paris: LGDJ, 2013, 834 s., ISBN 978-2-275-04133-9.
- LUCHAIRE, François, CONAC, Gérard a HABIB, Laurent. *La Constitution de la République française: Analyses et commentaires sous la direction de François Luchaire et Gérard Conac*. 2e éd. Paris: Economica, 1989, 1402 s., ISBN 2-7178-1334-9
- PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Vyd. 1. Praha: Slon, 2005, 335 s. Politické systémy, sv. 3., ISBN 80-864-2948-2.
- RESPEKT (časopis), 2014, roč. XXV, č. 11
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xiv, 935 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-1798-699.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003, 143 s., ISBN 80-720-1427-7.

Internetové zdroje

- Český internetový zpravodajský portál Aktuálně.cz, dostupné z: <http://www.aktualne.cz/>
- Internetový zpravodajský portál České televize: ČT 24, dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/>
- Internetový zpravodajský portál Idnes.cz, <http://zpravy.idnes.cz/>
- Oficiální databáze právních předpisů Francie: Legifrance.fr, dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>
- Portál francouzské státní administrativy přinášející informace pro veřejnost: Vie publique, dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/>
- Webové stránky českého politologa Jiřího Pehe: Politický zápisník, dostupné z: http://www.pehe.cz/zapisnik/zapisnik_view
- Webové stránky Českého statistického úřadu, dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- Webové stránky francouzského ekonomického týdeníku *Challenges*, dostupné z: <http://www.challenges.fr/>
- Webové stránky Ministerstva vnitra České republiky, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>
- Webové stránky projektu Rekonstrukce státu, dostupné z: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs>

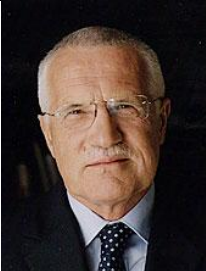

Slovníky

- LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právnícký slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 312 s., ISBN 978-807-3801-113.
- LAROUSSE, Dictionnaires de français, dostupné z: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>
- LINGEA s.r.o., *Seznam.cz Slovník*, dostupné z: <http://slovník.seznam.cz/>
- NEUMANN, Josef. *Velký francouzsko český slovník: I. díl A-K*. 2., oprav. rozšíř. vyd. Praha: Academia, 1992, 833 s. ISBN 80-200-0234-0.
- NEUMANN, Josef. *Velký francouzsko český slovník: II. díl L-Z*. 2., oprav. rozšíř. vyd. Praha: Academia, 1992, 756 s. ISBN 80-200-0235-9.
- NEUMANN, Josef. *Velký francouzsko-český slovník: Dodatky*. 2. oprav. rozš. vyd. Praha: Academia, 1992, 367 s. ISBN 80-200-0431-9.

Přílohy

- Příloha 1: *Prezidenti České republiky (od roku 1993)*
- Příloha 2: *Prezidenti Francouzské republiky (od roku 1958)*

Příloha 1: Prezidenti České republiky (od roku 1993)

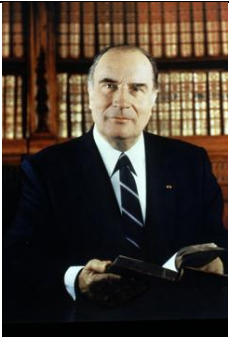

Prezident	Datum narození Datum úmrtí	Mandát	Fotografie
Václav Havel	* 5. 10. 1936 Praha † 18. 12. 2011 Hrádeček	26. 1. 1993 – 19. 1. 1998 a 20. 1. 1998 – 2. 2. 2003	
Václav Klaus	* 19. 6. 1941 Praha	28. 2. 2003 – 14. 2. 2008 a 15. 2. 2008 – 7. 3. 2013	
Miloš Zeman	* 28. 9. 1944 Kolín	8. 3. 2013 – dosud	

Zdroje: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-milos-zeman/zivotopis.shtml>,

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-klaus/zivotopis.shtml>,

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-havel.shtml>

Příloha 2: Prezidenti Francouzské republiky (od roku 1958)

Prezident	Datum narození Datum úmrtí	Mandát	Fotografie
Charles de Gaulle	* 22. 11. 1890, Lille † 9. 11. 1970, Colombey-les-Deux- Églises	8. 1. 1959 – 18. 12. 1965 a 19. 12. 1965 – 28. 4. 1969	
Georges Pompidou	* 5. 7. 1911, Montboudif † 2. dubna 1974, Île Saint-Louis, Paříž	20. 6. 1969 – 2. 4. 1974	
Valéry Giscard d'Estaing	* 2. 2. 1926, Koblenz, Německo	27. 5. 1974 – 21. 5. 1981	
François Mitterand	* 26. 10. 1916, Jarnac † 8. 1. 1996, Paříž	21. 5. 1981 – 7. 5. 1988 a 8. 5. 1988 – 17. 5. 1995	
Jacques Chirac	* 29. 11. 1932, Paříž	17. 5. 1995 – 4. 5. 2002 a 5. 5. 2002 – 16. 5. 2007	

Prezident	Datum narození Datum úmrtí	Mandát	Fotografie
Nicolas Sarkozy	* 28. 1. 1955, Paříž	16. 5. 2007 – 15. 5. 2012	
François Hollande	* 12. 8. 1954, Rouen	15. 5. 2012 - dosud	

Zdroje: <http://www.elysee.fr/la-presidence/charles-de-gaulle/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/georges-pompidou/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/valery-giscard-d-estaing/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/francois-mitterrand/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/jacques-chirac/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/nicolas-sarkozy/>, <http://www.elysee.fr/la-presidence/francois-hollande-biographie/>